

አምስተኛ ቀን፡- ትምህርቱን ከልሰና ለላምንታዊው ስብሰባ ተዘጋጅ።

ላምንታዊው ስብሰባ

1. ላምንታዊው የአምልኮ ጊዜ

2. ጸሎት

3. ክለሳ

4. የውይይት ጊዜ

ሀ) በመንፈሳዊ ሕይወታችን ሊቀ ካህናችን አርን ከሚሆን ኢየሱስ በመሆኑ ሊያጋጥመን የሚችለውን የተሻለ ነገር በዝርዝር ጻፍ።

ለ) የጠቀሰናቸውን ሦስቱን ቤተ መቅደሶች ማለትም በብሉይ ኪዳን መገናኛ ድንኳን መንግሥተ ሰማያትንና የአማኞች ልብን አነፃፅር። የሚመሳሰሉት እንዴት ነው? የሚለያዩትስ?

ሐ) የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓት እንዴት ነው የአዲስ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓት ምሳሌና ጥላ የሚሆነው?

መ) 1. አዲሱ ኪዳን ከቀድሞው ኪዳን የሚበልጠው እንዴት ነው?

2. በቀድሞው ኪዳን ሥር ብንኖርና የአሁኑ አምልኳችን ተስፋችንና ደገነነታችን ባይኖሩ ለእኛ ምን ልዩነት ይኖር ነበር?

ሠ) 1. በ1ኛዮሐ.2:27 አስተማሪ አያስፈልገም ሲል ምን ማለቱ ነው?

2. በቤተ ክርስቲያን ውስጥ አንድ አስተማሪ ያለው ሥፍራ ምንድን ነው?

3. በማስተማሩ ዘርፍ የመንፈስ ቅዱስ ድርሻ ምንድን ነው?

4. ሁለቱ አብረው የሚሠሩትስ እንዴት ነው?

5. ጸሎት

ትምህርት አሥራ ስድስት

ዕብራውያን ምዕ. 9

የመጀመሪያ ቀን፡- ዕብራውያን 9:1-10

በዕብራውያን ጥናታችን ጸሐፊው እግዚአብሔር እንዴት አድርጎ የብሉይ ኪዳንን የአምልኮ ሥርዓት በተሻለ ነገር እንደቀየረው ያሳየናል። የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓት ያተኩር የነበረው ውጫዊ የሆኑ ነገሮች ላይ ሊቀ ካህን መገናኛ ድንኳንንና የእንስሳ መሥዋዕትን ያካተተ ነው። እነዚህ የአምልኮ ሥርዓቶች የሚፈጸሙት በሕጉ መሠረት ነው። ሆኖም የሕዝቡ ልብ ከእግዚአብሔር የራቀ ሊሆን ይችላል። በአዲስ

ኪዳን ውስጥ ግን እግዚአብሔር ትኩረት የሚሰጠው ውጫዊ በሆኑ ነገሮች ላይ ሳይሆን ውስጣዊ በሆነው የሰው ልብ ላይ ነው። ስለዚህም ውጫዊ የነበሩትን የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓቶች በመንፈሳዊ ምሳሌዎቻቸው ቀየራቸው። ደካማ የሆነውን ሊቀ ካህን ዘላለማዊ በሆነው ሊቀ ካህን መገናኛ ድንኳን ይወክለው በነበረው በመንግሥተ ሰማያት ተካው፤ (ምዕራፍ 9)። ያለማቋረጥ ይሠዋ የነበረው የእንስሳ መሥዋዕት ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ መሥዋዕት በሆነው በልጁ መሥዋዕት ተካው(ምዕራፍ 10)። ለብሉይ ኪዳን አምልኮ መሠረት የነበረውን ነገር በአዲሱ ኪዳን ቀይሮታል። (ምዕራፍ 8)።

1ኛ ጥያቄ:- በምን ዓይነት መንገድ ነው አንዳንድ ክርስቲያኖች ውስጣዊ በሆነው የአንድ ሰው ልብ ላይ ከማተኮር ውጫዊ በሆነው አምልኮና የክርስቲያናዊ አኗኗር ላይ የሚያተኩሩት? ምሳሌዎችን ስጥ።

የሚያሳዝነው ብዙ ክርስቲያኖች ከውስጣዊ ነገሮች ይልቅ ትኩረት የሚሰጡት ውጫዊ ለሆኑት የክርስትና ነገሮች ነው። ትልቅ ትኩረት የምንሰጠው የማምለኪያ ቦታ ለሆነው ለቤተ ክርስቲያን ነው። ነገር ግን እውነተኛ አምልኮ በልባችን ውስጥ እንደሚካሄድ እንዘነጋለን። ወደ ዘላለማዊው ካህናትን ወደ ኢየሱስ ከመሄድ እንዲያማከሩን ወደ ምድራዊ መሪዎች ዓይኖችን እናዞራለን። በአንድ ሰው ልብ የሚካሄዱትን ለውጦች ከማየት የሰውየው ውጫዊ ምግባሮች ላይ እናተኩራለን። ውስጣዊ የሆኑ ለውጦች ካሉ ምግባራችንም አብሮ ይለወጣል። ሰዎችን ለማስደሰት ስንል ውስጣዊ የሆነው አስተሳሰባችንን፣ ስሜታችንን፣ ፍላጎታችንን፣ ወዘተ... ሳይለወጥ፣ ሳይቀየር፣ ውጫዊ ባህሪያችንን ልንቀይር እንችላለን። ስለዚህም ሁልጊዜም ቢሆን ትኩረት መስጠት ያለብን ልባዊ ለውጦች ላይ ነው።

2ኛ ጥያቄ:- ውስጣዊ የሆነ ለውጥን የማያመለክቱ ነገር ግን ቤተ ክርስቲያን ህክአባላትዋ አጥብቃ የምትጠይቃቸውን አንዳንድ ውጫዊ የሆኑ ምግባሮችን በመጥቀስ ማብራሪያ ስጥ።

3ኛ ጥያቄ:- ዕብራውያን ምዕራፍ 9 አንብብ። ዋና ዋናዎቹን ትምህርቶች በዝርዝር ጻፍ።

በዕብራውያን ምዕራፍ 9 ላይ ጸሐፊው የሚያመለክተው የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥፍራ የነበረውን መገናኛውን ድንኳን ነው። ከታላቁ የሰለሞን ወይም የሄሮድስ ቤተ መቅደስ ይልቅ መገናኛ ድንኳኑን የመረጠበት ብዙ ምክንያቶች አሉ። አንደኛ፣ ለሌሎቹ ቤተ መቅደሶች መሠራት መሠረት የሆነው መገናኛው ድንኳን ነው። ሁለተኛ፣ መገናኛው ድንኳን ከአንድ ሥፍራ ወደ ሌላ ሥፍራ መነቃነቁ ጊዜያዊ እንደነበር ያመለክታል። ይህም ለእስራኤላውያንም ዋናው ነገር ውጫዊው ሕንፃ ሳይሆን በመካከላቸው የሚኖረውን ታላቅ አምላክ ማምለክ እንደሆነ አስተምሮአቸዋል።

4ኛ ጥያቄ:- ዕብራውያን 9: 1-10 አንብብ።

ሀ) በቅዱስ ቦታ አሉ ተብለው የተዘረዘሩትን የተለያዩ የአምልኮ ዕቃዎች በዝርዝር ጻፍ።

ለ) በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ ያሉትን የአምልኮ ዕቃዎች ዝርዝር ጻፍ።

ሐ) በቅድስተ ቅዱሳኑ ያሉት የአምልኮ ዕቃዎች በፊት ካጠናነው ለየት የሚሉት እንዴት ነው?

መ) የመገናኛውን ድንኳን አምልኮ እንዴት አድርጎ ነው የገለጸው?

ሠ) ጸሐፊው የቀድሞው ዓይነት አምልኮ ለምን ያህል ቆየ ነው ያለው?

መገናኛው ድንኳን የተሠራው በቀድሞ ኪዳን ላይ ተመሥርቶ ነው፤ (ኦሪት ዘጸአት ከምዕራፍ 25-40)። ጸሐፊው ስለ መገናኛው ድንኳን ከቁጥር 1-5 ገለጻ ይሰጣል።

መገናኛው ድንኳን ሁለት ክፍሎች ነበሩት። እነዚህን ሁለት ክፍሎች የሚለይ ትልቅ ማዕገጃ ነበር። የመጀመሪያው ክፍል ሁለት የተለያዩ ዕቃዎች ይገኙበታል ተብሎ ተገልጿል። እንደኛው መቅረዙ ሲሆን ሌላኛው ደግሞ የመሥዋዕቱ ሕብስት የሚቀመጥበት ጠረጴዛ ነው።

በሁለተኛው ክፍል፤ ቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ ወርቃማው የዕጣን መሠዊያና (የወርቅ ማዕጠንት) የኪዳኑ ታቦት ይገኙበት ነበር። ካለፈው ጥናታችን እንደምናስታውሰው የወርቁ ማዕጠንት የነበረው በቅዱሱ ቦታ ውስጥ ነው እንጂ በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ አልነበረም። ታዲያ ለምንድን ነው ጸሐፊው በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ ነው ያለው ብሎ የጠቀሰው? በአመዛኙ ይህን ያለው በስርየት ቀን በዓል ላይ ይህ የወርቅ ማዕጠንት የሚጫወተው ትልቅ ሚና ስለነበረው ነው። በብሉይ ኪዳን ይህ የወርቅ ማዕጠንት ከቃል ኪዳኑ ታቦት ጋር አብሮ በጣም የተቆራኘ ነገር ነው፤ (ዘጸአት 30:6፣ 40:5)። ሊቀ ካህኑ ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ ሲገባ፤ ከወርቁ ማዕጠንት ከሰልና ዕጣን ይወስድ ነበር። ሊቀ ካህኑም በቃል ኪዳኑ ታቦት ላይ ብቻ ሳይሆን በወርቁ ማዕጠንትም ላይ ደም ይረጭ ነበር። ስለዚህ ለአይሁዳውያን እነዚህ ሁለት ዕቃዎች በአምልኮም ሆነ በአስተሳሰባቸው አበረው የተያያዙ ነገሮች ናቸው።

ለጸሐፊው ዋነኛ የነበረው ዕቃ የቃል ኪዳኑ ታቦት ነው። ይህ የሆነው በሰማያት ያለው የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ክብር የሚያመለክተው ደመና በዚያ ታቦት ይኖር ስላነበር ነው። «የቃል ኪዳኑ ታቦት» የሚል ስያሜ የተሰጠው፤ እግዚአብሔር ከእሥራኤላውያን ጋር የገባው ቃል ኪዳን የሚያመለክቱትን አሥርቱ ቃላት የተጻፈባቸውን ሁለት ፅላቶች ስለያዘ ነው። ታቦቱ በወርቅ የተሠራ ላጥን ሲሆን የሰርየቱን መክደኛ በክንፋቸው የሚሸፍኑ ሁለት ኪሩቤሎች ከእያንዳንዱ ወገን ነበሩበት። የታቦቱ መክደኛ የሰርየት መክደኛ ወይም የምሕረት መቀመጫ የሚል ስያሜ የተሰጠው ደሙ የሚረጨውና እግዚአብሔር የሕዝቡን ኃጢአት ይቅር የሚለው በዚህ ሥፍራ ስለሆነ ነው። በታቦቱ ውስጥ ሦስት ነገሮች ነበሩ፤ እነዚህም፡- መና ያለበት የወርቅ መሶብ፤ የበቀለች የአሮን በትርና አሥርቱ ትዕዛዛት የተጻፉባቸው ሁለቱ ፅላቶች ነበሩ።

ስለምን ቤተ መቅደሱን ሲሠራ የቃል ኪዳኑ ታቦት ብቻ ነበር ያስቀመጠበት። በዚያን ጊዜ በታቦቱ ውስጥ የነበሩት ሁለቱ ፅላቶች ብቻ ነበሩ፤ (1ኛ ነገ.8:9)።

ምናልባትም ፍልስጥኤማውያን ታቦቱን ሲወስዱ፤ የአሮንን በትርና መሶቡን ሳያስቀሩት አልቀረም፤ (1ኛ ሳሙ. 4: 11)። ይህ የቃል ኪዳን ታቦት በ586 ዓመት ዓ.ክ.ል.በ. ባቢሎናውያን መጥተው ቤተ መቅደሱን ሲያወድሙት አብሮ ጠፍቷል። ከዚያን ጊዜ በኋላ የሚሠሩት ቤተ መቅደሶች በታቦቱ ፈንታ ያስቀምጡ የነበረው ጠፍጠፍ ያለ ድንጋይ ነው። የታቦቱን ወደ ኢትዮጵያ መወሰድ የሚያትተው አፈ ታሪክ፤ ታሪካዊ የሆኑ ማስተማሪያ ስላሉላቸው እውነተኛነቱ ያጠራጥራል።

ምንም እንኳን ለጸሐፊው ታቦቱና በውስጡ ያሉት ዕቃዎች መንፈሳዊ የሆኑ ትርጓሜ ቢኖራቸውም ወደዚያ ጠልቆ ከማተት ተቆጥሏል። በምትኩ የመገናኛውን ድንኳን አምልኮ ድክመት ወደ መግለጹ ነው የሚሄደው፤ (ከቁጥር 6-10)።

ቅዱሱ ቦታ ውስጥ ማንኛውም ሰው ሊገባ አይችልም ነበር። ወደ ቅዱሱ ቦታ ለመግባት የሞከረው አንዱ ንጉሥ የእግዚአብሔርን ፍርድ ተቀብሎ በለምዕ ተመቷል፤ (2ኛ ዜና 26: 16-23)። ካህናቱ ግን ወደዚህ ሥፍራ በየቀኑ በመግባት ሕብስቱን ይቀይሩና መቅረዙ ውስጥ ዘይት ይጨምሩ ነበር።

ወደ ቅድስተ ቅዱሳን መግባት የሚቻለው በዓመት አንዴ ብቻ ነበር። ለሰርየት ቀን ለሕዝቡና ለራሱ ሊቀ ካህኑ የሚሆነውን የኃጢአት መሥዋዕት ደም ይዞ መግባት ይችል የነበረው ሊቀ ካህኑ ብቻ ነበረ።

ከብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓት ጸሐፊው ሁለት ድክመቶችን ተመልክቷል።

1. ወደ እግዚአብሔር ይወስድ የነበረው መንገድ ክፍት አልነበረም። ተራው ሕዝብ ወደ መገናኛው ድንኳን መግባት አይችልም ነበር። ወደ ቅዱስ ቦታ ካህናቱ መግባት ይችሉ ነበር፤ ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ በዓመት አንዴ መግባት የሚፈቀድላቸው ሊቀ ካህናቶቹ ብቻ ነበሩ። ስለዚህም የቀድሞው ኪዳን በታቦቱ አማካይነት ማንም ሰው እንደፈለገው ወደ እግዚአብሔር ወደሚገኝበት ሥፍራ መግባት እንደማይችል አውጇል።

2. የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥርዓት በመሥዋዕት አማካይነት ጊዜያዊና ውስን የሆነ መንጻትን ነበር የሚያስገኘው። ሙሉ በሙሉ ሕዝቡን ሊያነጻ አይችልም ነበር። በዚህም ምክንያት ነው በየቀኑ መሥዋዕት ይቀርብና ሊቀ ካህኑም በየዓመቱ መሥዋዕት ያቀርብ የነበረው። ምዕመኑ በሥርዓቱ መሠረት ከኃጢአቱ ቢነጻም የሕሊናውን ክስ ግን ሊያስወግድለት አይችልም ነበር። የደሙ መሥዋዕት ይህንን ማድረግ ባይችልም፤ ኃጢአተኛው በእግዚአብሔር በማመኑ ምክንያት ብቻ እግዚአብሔር ሕሊናውን ንጹህ ያደርግለት ነበር፤ (መዝ. /51/)።

5ኛ ጥያቄ፡ - ዛሬ እኛ በክርስቶስ ከመገናኛው ነገር እነዚህ ሁለቱ ነገሮች ለየት የሚሉት እንዴት ነው?

የብሉይ ኪዳን ሥርዓቶች ያስገኙ የነበረው ጊዜያዊ የሥርዓት መጽናትን ነበር። ምግቦቹ (ለምሳሌ፡ - የደገንነቱ መሥዋዕት)፤ መጠጦቹ (ለምሳሌ በመሠዊያው ላይ የወይን ጠጅ ማፍሰሱ) የመንጻቱ ሥርዓቶች በሙሉ ምሳሌያዊ ነበሩ። «በመታደስ

ዘመን» ሊመጣ ያለውን እውነተኛ አምልኮ እንደ ምሳሌ ሊያሳዩ ለጊዜው የተሰጡ ናቸው። ይህ የመታደስ ዘመን አዲሱ ኪዳን ሲሆን ለሰዎች በእምነት አማካይነት ወደ እግዚአብሔር የሚወስድ ነፃ የሆነ መንገድ በመስጠት ትኩረትን በልባቸው ላይ ያደርጋል።

ለእሥራኤል ሕዝብና ለእኛ ትልቁ ፈተናችን ውጫዊ የሆኑ የአምልኮ ምግባርቻችን በእውነት እግዚአብሔር እንደምናመልክ ይገልጻሉ ብለን ማሰባችን ነው። እውነተኛ አምልኮ እንዲኖር ግን የሰው ልጅ ኃጢአትና የበደለኛነት ሕሊና መንጻት አለባቸው። ለብ ሳይቀየር ሥርዓቶችን ዝም ብለን ብንከተል ይህን አያስገኛልንም። እውነተኛ አምልኮ፣ በብሉይ ኪዳንም ውስጥ ቢሆን መጀመር ያለበት ከውስጥ ነው። እውነተኛ የሆነ የኃጢአት ንስሐ በእግዚአብሔር እውነተኛ የሆነ እምነትና ለእርሱ ሕግ እውነተኛ የሆነ ታዛዥነት ሊኖር ይገባል። ከዚህ በኋላ ነው ውጫዊ የሆነውን አምልኮ የሚቀበለው። ለእኛም ቢሆን እውነተኛ የሆነ አምልኮ መጀመር ያለበት ከልብ ነው። እንዲያው ዝም ብለን መዝሙር ስለምንዘምር መዘምራናችን ስለምንሰማ የእግዚአብሔርን ቃል ስለምናዳምጥና አሥራታችንን ስለምንሰጥ ብቻ እውነተኛ አምልኮ ይዘናል ልንል አንችልም። ልባችንና ሕይወታችንም አብሮ በአምልኮ ውስጥ መሆን አለበት።

6ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ለብ ትክክለኛውን መንገድ ሳይዝ ዝም ብለህ ውጫዊ የሆኑትን ሥርዓቶች በመከተል እንዴት እግዚአብሔርን ታመልክ እንደነበር፣ ዘርዝረህ ጻፍ።

ለ) እንዴት አድርገህ እራስህንና የቤተ ክርስቲያንህን አባላት በመጀመሪያ ልባችሁን አዘጋጅታችሁ በእግዚአብሔር ፊት አምልኮአችሁ ተቀባይነት እንዲኖረው ልታደርጉ የምትችሉባቸውን መንገዶች በዝርዝር ጻፍ።

ሁለተኛ ቀን፡ - ዕብራውያን 9: 11-14

የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ሥፍራ ስለሆነው ስለመገናኛው ድንኳንና በዚያ ሥፍራ ስላለው አምልኮ ድክመት ከገለጸ በኋላ ጸሐፊው ፊቱን ወደ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በማዞር በእርሱ ውስጥና በእርሱ በኩል ያለውን አምልኮ ይመለከታል።

7ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 9: 11-14 አንብብ።

ሀ) ኢየሱስ በሠራው ሥራ እና ሊቀ ካህኑ በስርየት ቀን በሚሠራው ሥራ መካከል ያለውን መመሳሰል አብራራ።

ለ) በብሉይ ኪዳን ዘመን ከተሠራው ሥራ የኢየሱስ ሥራ እንደሚበልጥ የሚያሳዩትን የተለያዩ ነገሮች በዝርዝር ጻፍ።

በስርየት ቀን ስላለው የአምልኮ ሥርዓት ከጠቀስ በኋላ ጸሐፊው ኢየሱስ ክርስቶስ እንዴት እንደፈጸመው ወደሚገልጸው እውነት ያመራል። የክርስቶስን ታላቅ ሥራ እንደ ምሳሌ እንዲያሳይ የሚመርጠው የስርየት ቀን ነው። ኢየሱስ «ሊመጣ ላለው መልካም ነገር ሊቀ ካህን ነው የሚል ስያሜ የተሰጠው አዲስ ኪዳንንና በውስጡ

የሚገኙትን ታላላቅ የተሰፋ ቃሎች እርሱ በመሥራቱ ነው። እነዚህ የተሰፋ ቃሎች ነፃ ከአሁኑ በአማኞች ልብ ውስጥ ተፈጻሚነት ማግኘት ጀምረዋል።

8ኛ ጥያቄ፡- በአዲስ ኪዳን ውስጥ ከተሰጡት የተሰፋ ቃሎች ውስጥ እስኪ አንዳንዶቹን ዘርዘረህ ጻፍ! (ትምህርት ስምንት ክልስ)።

ጸሐፊው የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ መሥዋዕት ከብሉይ ኪዳን በሁለት ምክንያቶች የተሻለ ነው ይላል፡-

1. አሁን አምልኮው የሚካሄደው በተሻለ ድንኳን ውስጥ ነው። የበፊቱ ድንኳን በመንግሥተ ሰማያት ባለው ድንኳን አምላያ የተሠራች ነበረች። የአሮን ካህናት ይሠሩ የነበሩት በአምላያው ድንኳን ውስጥ ሲሆን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን የሚሠራው በእውነተኛው ድንኳን በመንግሥተ ሰማያት ነው። ይህ ሰማያዊ ድንኳን በሰው እጅ ሳይሆን የተሠራው በእግዚአብሔር ነው።

2. የተሻለ መሥዋዕት ነው የቀረበበት። በስርየት ቀን ሊቀ ካህናቱ ደሙን ይዘው ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ ይገቡ ነበር። ይህ በየዓመቱ መደገም ነበረበት፤ ያስገኝም የነበረው ጊዜያዊ የሆነ ሥርዓታዊ ለውጥ ነበር። በሌላ አነጋገር ያነጻ የነበረው ውጫዊ የሆነ ነገር ብቻ ነው። ጸሐፊው «የጊደሩን አመድ» ሲጠቅስ ሌላን ሥርዓት መጥቀሱ ነው።

9ኛ ጥያቄ፡- ዘኁልቁ ምዕ.19 አንብብ። በዚህ ክፍል ላይ ስለተጠቀሰው ሥርዓት ገለጻ ስጥ። አመዱን ለምን ነበር የሚጠቀምበት?

በድን የሚነኩና በዚያም ምክንያት እርኩስ የሚሆኑ ሰዎች ይነጹ የነበረው በጊደሩ አመድ ነበር። ይህም አመድ ያስገኝ የነበረው ውጫዊ የሆነ ለውጥ ነበር።

ዳሩ ግን ኢየሱስ ክርስቶስ መጥቶ በመስቀል ላይ ሲሞት ያፈሰሰው የራሱን ደም ነው እንጂ የእንስሳትን አልነበረም። ልክ ለመሥዋዕት እንደሚቀርቡት እንስሳት «ነውር የሌለበት ነበር። ጸሐፊው ይህን ሲል ምንም ኃጢአት የሌለበት ጉዳዩና የተቀደሰ ሕይወት ነበረው ማለቱ ነው። ልክ እንደ እንስሳዎቹ ሞቱን ያመለክት የነበረው ደሙ የፈሰሰው ለኃጢአት ሲባል ነው። ብዙ የእንስሳ መሥዋዕቶች ይደረጉ ነበር፤ የኢየሱስ ሞት ግን ለአንደኛ ለመጨረሻ ጊዜ ነበር። በመስቀል ላይ መሞት የነበረበት አንድ ብቻ ነው። ይህ ሞት ደግሞ መንጸትን ለሁሉም ሰው እንደሚኖር አደረገው። የእንስሳ መሥዋዕት ይቀርብ የነበረው ሰዎች በሆኑ ሊቀ ካህናት አገልግሎት ነበር፤ የኢየሱስ መሥዋዕት ግን የቀረበው በዘላለማዊው መንፈስ ወይም በመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት በኩል ነበር። መሥዋዕት አቅራቢ ብቻ ሳይሆን ኢየሱስ እራሱ መሥዋዕት ነው፤ ምክንያቱም እራሱን የሠዋው እራሱ ነውና ነው።

የእንስሳቱ መሥዋዕት ውጫዊ የሆነ መንጸት ነበር የሚያስገኘው የኢየሱስ ደም ግን የበለጠ ታላላቅ ውጤቶችን ነው የሚያስገኝልን። አንደኛ፤ ዘላለማዊ ምሕረቱን ያስገኛልናል። የኢየሱስ መሞት ለሚቀበሉት በሙሉ ምሕረትንና መንጸትን ያስገኝላቸዋል። ዘላለማዊ የሆነ የሕሊና ወይም የልብ መንጸት ያስገኛልናል። ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት እንዲሻክር ያደረገውን ዋነኛ የችግር ፈጣሪ፤

የሆነውን ልቡን ነው ለመመለስ የሚጥረው። የዚህ መሻከር ውጫዊ ችግሮች የሆኑትን ሥርዓታዊ አለመንጸትን ለማስወገድ ግን አይጥርም።

የኢየሱስ ክርስቶስ ደም በእምነት አማካይነት ከሕይወታችን ጋር ሲዋሐድ ሁለት ታላላቅ ነገሮች በሕይወታችን ይከናወናሉ። አንደኛ፡- ወደ ሞት ከሚያደርሱ ሥራዎች መገላገል ነው። እነዚህም የሚያመለክቱት እግዚአብሔርን የምንበድልበት የኃጢአት ድርጊቶችን ሆነው መንፈሳዊ እርኩሳትንም የሚያስከትሉትን ነው። እነዚህም በበኩላቸው ከእግዚአብሔር ጋር ያለንን ግንኙነት መሰናክሎችን ፈጥረው በመጨረሻም መንፈሳዊ ሞትን የሚያስከትሉ ናቸው።

10ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ከእነዚህ የኃጢአት ሥራዎች ወስጥ አንዳንዶቹ ምንድን ናቸው?

ለ) በራስህ ሕይወት ውስጥ ከእነዚህ ሥራዎች የተላቀከው እንዴት ነው?

ሁለተኛ፡- ሕያውን አምላክ እንድናገለግል ነፃ ወጥተናል። እግዚአብሔር የሚያድነን ወደ መንግሥተ ሰማያት እንድንሄድ ብቻ አይደለም! የሚያድነን የበለጠ እርሱን እንድናገለግለውም ነው! (ኤፌ.2፡8-10)። ብዙ ጊዜ ከኃጢአት ዕዳ በመዳናችን በጣም ሐሴት እናደርግና ሕይወታችን ተለውጦ ለእግዚአብሔር አገልግሎት ዝግጁ እንዲሆን ግን እናደርግም። አሁን ከዳንን በኋላ እግዚአብሔርን በትክክለኛው መንገድ ነው የማገለገለው? ብለን መጠየቅ ይኖርብናል። ወይስ አሁንም ወደ ሞት የሚመራውን የሥጋን ሥራ እየሠራን ነው?

11ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ኢየሱስ ክርስቶስ በመዳንህ ምክንያት እንዴት አድርገህ

ልታገለግለው እንደምትችል አንዳንድ መንገዶችን ግለጽ።

ለ) ብዙዎቹ የቤተ ክርስቲያንህ አባላት በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ኢየሱስን እያገለገሉት ነው? እንዴት?

ሦስተኛ ቀን፡- ዕብራውያን 9:15-22

በዕብራውያን 9:1-14 ላይ ጸሐፊው የብሉይ ኪዳንን መገናኛ ድንኳንና የአምልኮ ሥርዓቱን ከሰማያዊው ድንኳንና የኢየሱስ ደም ካስገኛቸው ውጤቶች ጋር ያነፃፅረዋል። አሁን ደግሞ በዕብራውያን 9:15-22 ላይ አዲሱ ኪዳን ለምን በደሙ መጀመር አንዳለበት ያብራራል።

12ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 9:15-22 አንብብ።

ሀ) ለተጠሩት የተሰጠው ተስፋ ምንድን ነው?

ለ) አንድ ኑዛዜ ተግባራዊ እንዲሆን ከተፈለገ፣ በመጀመሪያ ምን መደረግ አለበት?

ሐ) ብሉይ ኪዳን ሲጀመር እንዲጸናና በዝግጅት ላይ እያለ እንዲነጻ ያደረገው ምንድን ነው?

መ) በብሉይ ኪዳን ደም ሳይረጭባቸው ይነጹ የነበሩ አንዳንድ ነገሮችን ጥቀስ።

በእነዚህ ቁጥሮች ውስጥ ያሉት የጸሐፊውን አባባልና አመለካከት ለማጤን ትንሽ ከበድ ይላል። ይህም የሆነው «ኪዳን» የሚለው ቃል በሁለት የተለያዩ መንገዶች ስለሚጠቀምበት ነው። በግሪክ ቋንቋ «ኪዳን» የሚለው ቃል በአንድ ጊዜ ሁለት ትርጉሞች ሊኖሩት ይችላል። አንደኛ ሊለወጥ የማይችልና ብዙ ለየት ያሉ ቃል ኪዳኖችን የያዘ አንድ ሰው ሌላ የሚሰጠው ኪዳን ሊሆን ይችላል። ኪዳኑን የሚቀበለው ሊተወው ወይም ሊቀበለው ይችላል፤ ነገር ግን የማይለወጥና የማያከራክር ነገር ነው። (ለምሳሌ፤ ብሉይና አዲስ ኪዳን)፤ ሁለተኛ አንድ ሰው ሲሞት ንብረቱን ለሌላ ሰው ማውረስ ሲፈልግ ለኑዛዜ ይህን ቃል ይጠቀምበታል። አባት ለልጆቹ ለመስጠት የሚፈልጋቸውን ነገሮች በዝርዝር የሚጽፍበት ለቃለ ኑዛዜ የሚጠቅም ነው ማለት ነው። ስለ አዲስ ኪዳን ለመግለጽ የዕብራውያን ጸሐፊ ሁለቱንም ትርጓሜዎች ይጠቀማል።

ዕብራውያን 9፡ 15 የዚህን ክፍል ትምህርት ማጠቃለያ የያዘ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ኃጢአታችን ከሞተ በኋላ አዲሱ ኪዳን ተጀመረ። በዚህም ምክንያት ኢየሱስ «የአዲስ ኪዳን መካከለኛ» የሚል ስያሜ ተሰጠው። መካከለኛ የሚለው ቃል እግዚአብሔርንና ሰዎችን በአዲስ ስምምነት ሥር የሚያገናኝ ማለት ነው። ሙሴ የብሉይ ኪዳን «መካከለኛ» ሲሆን ኢየሱስ ደግሞ የአዲስ ኪዳን «መካከለኛ» ነው።

በሥሩ ላሉት አዲሱ ኪዳን ለየት ያሉ ቃል ኪዳኖችን ሰጥቷል፤ (ዕብራውያን ምዕራፍ 8)። እግዚአብሔር የጠራቸውና ለዘላለማዊ ሕይወት የተመረጡት ሁሉ በዚህ በአዲሱ ኪዳን ሥር ውርስ የሆኑት ነገሮች በሙሉ ያገኛሉ። ልክ እንደ ኑዛዜ እነዚህ ቃል ኪዳኖች የተጀመሩት ወይም የተጠነሰሱት ከኢየሱስ ሞት ጋር ነው።

ጸሐፊው በዚህ ትምህርት ላይ አስደናቂ የሆነ ነገር ይጨምርበታል (ቁጥር 15)። የኢየሱስ ክርስቶስ ሞት በአዲሱ ኪዳን ሥራ ለሚኖሩ ብቻ ሳይሆን ዘላለማዊ ደኅንነትንና በረከትን የሚያስገኘው የፈተኛው ኪዳን ሲጸና ሕግን የተላለፉትንም የሚቤዥ ሞትም ነው። ይህንን ሲል ጸሐፊው የኢየሱስ ሞት በአዲሱ ኪዳን ያሉትን ሰዎች ኃጢአት ብቻ ሳይሆን የተቤዣው በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበሩትንም አማኞች ኃጢአት ጭምር ነው የተቤዣው ማለቱ ነው። ይህ ደግሞ በጣም አስፈላጊ ነበር፤ ምክንያቱም የጠበቅና የፍየል ደም የሥርዓታዊ መንጻትን ብቻ ነበር እንጂ የሚያስገኘው፤ ሙሉ በሙሉ የሆነ መንጻትንና የኃጢአት ዋጋን አይከፍልም ነበር። ስለዚህም የኢየሱስ ሞት ወደ ኋላ እስከ አዳም ድረስ ወደ ፊት ደግሞ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ በመድረስ ሰዎችን ከኃጢአታቸው ያነጻቸዋል።

13ኛ ጥያቄ፡- ይህ ሐሳብ ስለ ብሉይ ኪዳን ጻድቃን ሰማዕታት ደኅንነት የሚናገረው ነገር ምንድን ነው? እንስሳትን በመሠዋታቸው ደኅንነት አግኝተዋል?

አዲሱን ኪዳን ለመጀመር የኢየሱስ ሞት ለምን አስፈለገ? ሦስት ዋና ዋና ምክንያቶች ተሰጥተዋል፡-

1. አዲሱ ኪዳን፤ ልክ ሊሞት እንደደረሰ ሰው የመጨረሻ ፈቃድ ሊጻፍ የሚችለው ኪዳንን የሚፈጽመው ሰው ሲሞት ብቻ ነው፤ (ዘቁጥር 16-17)። እስከ ዕለተ ሞቱ ድረስ ኪዳንን የሚፈጽመው ሰው ሐሳቡን ሊለውጥ ይችላል፤ ወራሾችም የሆኑት እስከ ሞት ድረስ ምንም ነገር አያገኙም፤ ስለዚህም አዲሱ ኪዳን እንዲጀመርና የኪዳንን ውርሳችንን (በረከቶቹን) እንድንቀበል፤ በመጀመሪያ ደረጃ የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሞት በጣም አስፈላጊ ነበር።

2. እግዚአብሔር ይህን የደም መፍሰስ ሥርዓት የመሠረተው ኪዳናቹን ለማፍለቅና ለማጽደቅ ነው። የመጀመሪያው የሙሴ ኪዳን የጻፈው በፈሰሰው የእንስሳ ደም ነው። በዚህን ጊዜ ግን ኪዳንን የሚያደርገው (እግዚአብሔር) ሳይሆን በእርሱ ምትክ የሚሞቱት እንስሳቱ ነበሩ። ልክ እንደዚሁ አዲሱም ኪዳን የጻፈው በደም ነው። በዚህ ጊዜ ግን አዲሱን ኪዳን ለመጀመር የፈሰሰው የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ደም ነው።

14ኛ ጥያቄ፡- እርት ዘጸአት 24፡3-8 አንብብ። ሙሴ ደሙን የረጨባቸው ሁለቱ ነገሮች ምን ምንድን ናቸው? ብራውያን ላይ ከሚናገረው ይህ ለየት የሚለው እንዴት ነው?

የዕብራውያን ጸሐፊ ደሙ የተረጨው በመጽሐፉና በሕዝቡ ላይ ነው ማለቱና በቃል ኪዳን ታቦት ላይ መረጨቱን አለመግለጹ በጣም የሚያስደንቅ ነው። በዚህን ጊዜ በሂሶጵ፤ በውኃና በቀይ ጠጉር ተጠቅሟል ይላል። እነዚህ ነገሮች ደግሞ በእርት ዘጸአት ላይ አልተገለጹም። ምናልባትም ይህንን ተጨማሪ ትምህርት ያገኘው ከታወቀ የአይሁዳውያን ባህላዊ ታሪክ ላይ ሳይሆን አይቀርም።

3. እግዚአብሔር በደም አማካይነት ማንኛውም ነገር ከኃጢአት ጠባላ ነፃ ሆኖ ለአምልኮ የተዘጋጀ እንዲሆን ደንግጓል። በብሉይ ኪዳን ውስጥ በስርየት ቀን በቃል ኪዳን ታቦት ላይ በዕጣኑ መሠዊያ ላይና በነሐሱ መሠዊያ ላይ ደም እንደሚረጭ ተገልጿል። ሆኖም ብሉይ ኪዳን በመገናኛው ድንኳን ውስጥ የሚገኙት ማናቸውም ነገሮች በደም መንጸት አለባቸው አይደሉም። እንዲያውም ለሌሎቹ ዘይት ይጠቀሙ ነበር። (ዘጸአት 40፡9-11፤ ዘሌዋ.8፡10-11)። ይህም ቢሆን አርንና ልጆቹን ለማንጸት ዘይትና ደም ይጠቀሙ ስለነበር ምናልባት መገናኛ ድንኳኑንም ለማንጸት እነዚህን ሁለቱን ነገሮች ሳይጠቀሙባቸው አይቀሩም፤ (ዘሌዋ8፡30)።

በዕብራውያን 9፡23 ላይ ጸሐፊው ሰማያዊው ድንኳን እራሱ በደም ነው የሚነጸው ይላል። ያሁኑ ደም ግን የኢየሱስ ነው።

ብሉይ ኪዳንና አዲስ ኪዳን አንድ ነገር ለመንጸት በምትኩ ሌላ ነገር መሞት አለበት፤ ይህንንም ሞት የሚወክለው ደሙ ነው፤ የሚል ሥርዓት ላይ ነው የተመሠረተት። ለኃጢአት መሥዋዕት እንስሳ ማቅረብ የማይቻለው በምትኩ ግን እህል መስጠት ከሚችለው ችግረኛ ሰው በስተቀር ሌሎቹ በሙሉ ከኃጢአት ለመንጸት የእንስሳ ደም ማፍሰስ ነበረባቸው። አንዴ ብቻ ዕጣን (ዘጉልቁ 16፡46)፤ የማንጸት ውኃና እሳት፤ (ዘጉልቁ 31፡21-24) ለሕዝቡ ስርየትን ያስገኛሉ ተብሏል። ነገር ግን በአጠቃላይ የእግዚአብሔር ሕግ ማንኛውም ነገር እንዲነጸ ደም ያስፈልገዋል የሚል

ነው። በዚህም ምክንያት ነው የእኛን ኃጢአት ለማንጸት ሲል እግዚአብሔር ኢየሱስ እንዲሞትና ደሙ እንዲፈስ ያስደረገው።

ይህ ስለ ትልቁ የኃጢአት ዋጋ ትምህርት ሊሰጠን ይገባል። በብሉይ ኪዳን ብንኖር ኖሮ ሁልጊዜ ኃጢአት በሠራን ቁጥር የሚሠዋ እንስሳ ማቅረብ ነበረብን። ኃጢአታችን ብዙ ወጪ ያስወጣን ነበር። ሆኖም በአዲስ ኪዳን የኃጢአታችን ዋጋ እራሱ እግዚአብሔር ከፈለገ። የሚወደውን አንዱን ልጁን ለእኛ እንዲሞት ላከው። እኛ እንዳንሞት ኢየሱስ የእኛ የኃጢአት መሥዋዕት ሆነ።

15ኛ ጥያቄ፡- በመስቀል ላይ በመሞት የኃጢአትህን ዋጋ ስለ ከፈለልህ ኢየሱስን አመስግነው።

ኃጢአታችን የእግዚአብሔርን ልጅ ሞት የሚያክል ዋጋ ስላስከፈለ የተቀደሰ ሕይወት ለመኖር መጣርና መሻት የለብንም? እግዚአብሔር እኛን ለማንጸት የከፈለው ዋጋ በደንብ ከገባን እግዚአብሔር ኃጢአትን ምን ያህል እንደሚጠየቁ ልናይና በእግዚአብሔር ዓይን እራሳችንን ንጹህ አድርገን ለመጠበቅ እንተጋ ነበር።

16ኛ ጥያቄ፡- ለምንድን ነው አንዳንድ ክርስቲያኖች ኃጢአትን እንደ ትንሽ በመቁጠር ኃጢአት እንዲቆጣጠራቸው የሚያደርጉት?

አራተኛ ቀን፡- ዕብራውያን 9:23-28

በዓለም ታሪክ ውስጥ የኢየሱስ መስቀል ተገቢ የሆነ ትኩረት የተሰጠው ባይሆንም ከእግዚአብሔር በኩል ሆኖ ሲታይ ግን የታሪክ ሁሉ መሠረት ነው። የብሉይ ኪዳን አምልኮና ሥርዓት በሙሉ ያመለክቱ የነበረው ኢየሱስ የሚሞትበትን ቀን ነው። እንደተመለከትነው የኢየሱስ በመስቀል ላይ መሞት እስከ ብሉይ ኪዳን ዘመን ድረስ በመዝለቅ ለጻድቃን ሰማዕታቱ ሙሉ ደኅንነትን አስገኝቷል። ይህም ብቻ አይደለም፤ በዚህ በአዲሱ ኪዳን ዘመን በኢየሱስ አምነን የምንኖረውንም ከኃጢአት ባርነት ነፃ አውጥቶናል።

17ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 9:23-28 አንብብ። ሀ) የኢየሱስ ደም የፈጸማቸው ሁለቱ ዋና ዋና ነገሮች ምንድን ናቸው? ለ) በእነዚህ ቁጥሮች ውስጥ የተጠቀሱ ሦስት ኢየሱስ የሚገልጥባቸው ወቅቶች ምን ምንድን ናቸው? ሐ) አንድ ሰው ከሞተ በኋላ ምን ይሆናል? መ) ኢየሱስ በመስቀል ላይ ከሞተ በኋላ ምን ይሆናል?

የብሉይ ኪዳን ብዙው ክፍል ኢየሱስ ከመጣ በኋላ የሚሆነው ነገር የሚያሳይና የሚገልጽ ነው። ጸሐፊው የሰርየት ቀን በመጥቀስ እሥራኤላውያን ከሚያውቁት የመንጸት ሥርዓት የሚበልጠውን ኢየሱስ የፈጸመውን ሥራ ለማመልከት ይጠቀምበታል። ሦስት ዋና ዋና ክንዎኔዎች ተጠቅሰዋል፡-

1. ከትናንትናው ጥናታችን እንደምታስታውሰው የእንስሳቱ ደም አንደኛው ምክንያት የአምልኮ ሥፍራ የነበረውን መገናኛ ድንኳኑን ማንጸት ነበር። በሰርየት ቀን

ሊቀ ካህኑ በድንኳኑ ውስጥ የሚገኙትን ዕቃዎች በሙሉ ያነጋ ነበር። በብሉይ ኪዳን ውስጥ የሚገኘው ድንኳን በመንግሥተ ሰማያት የሚገኘው የእውነተኛው ድንኳን እምሳያ ስለነበር በዚህም ሥፍራ እራሱ የመንጃት ሥርዓት ይካሄድ ነበር። ሆኖም በብሉይ ኪዳን ውስጥ እንዳለው ተራ በሆነ በእንስሳት ደም አልነበረም። መንግሥተ ሰማያት ይጻፍና ለኃጢአተኞች የእምልኮ ሥፍራ በመሆን ይዘጋጅ የነበረው በእራሱ በኢየሱስ ክርስቶስ ደም ነው፤ (ከቁጥር 23-24)።

ለምንድን ነው መንግሥተ ሰማያት መንጃት የነበረበት? አንዳንዶች ሰይጣን በመንግሥተ ሰማያት ላይ ሆኖ በማመደ መንጃት አለበት ብለው ያስባሉ፤ (ቀላስይስ 1:20)። እንደሚመስለን ግን መንግሥተ ሰማያት ይነጻ የነበረው እርኩስ በመሆኑ ሳይሆን ልክ እንደመገናኘው ድንኳን ኃጢአተኛው ሰው ከእግዚአብሔር የሚገናኝበት ሥፍራ በመሆኑ ነው።

ኢየሱስ ክርስቶስ በአዲሱ ኪዳን መሠረት ለእኛ ጥቅም ሲል በመንግሥተ ሰማያት ሆኖ የእምልኮ ቦታችንን ያዘጋጃል።

በስርየት ቀን ሁለት ዋና ዋና ነገሮች ይከናወናሉ። አንደኛ፤ ለኃጢአት መሥዋዕት የሚቀርቡ እንስሳትን መሠዋት ነበረባቸው። ሁለተኛ፤ ሊቀ ካህኑ መጋረጃ ውስጥ ገብቶ በእግዚአብሔር ፊት መቆም ነበረበት። ኢየሱስም በመጀመሪያ እራሱን ለኃጢአት መሥዋዕት ካቀረበ በኋላ በመንግሥተ ሰማያት በእግዚአብሔር ፊት መቅረብ ነበረበት። በሰማያት የሚገኙትን ነገሮች የማንጻቀ ሥራ ከብሉይ ኪዳን ይበልጥ ነበር፤ ምክንያቱም ኢየሱስ ያፈሰሰው የራሱን ደም እንጂ የእንስሳ ደም ባለመሆኑ ነው። ይህን ሥራ ታላቅ የሚያደርገው ሌላው ነገር መንግሥተ ሰማያት በሚገኘው ታላቁ ድንኳን ውስጥ መከናወኑ ነው። ምድራዊቷ ድንኳን ትነጻ የነበረችው በእንስሳ ደም ነበር፤ የኢየሱስ ሞት ግን የእግዚአብሔርን ቁጣ በማስወገድ፤ የእግዚአብሔርን የእምልኮው መንገድ ከፈተልን።

2. ኢየሱስ በመስቀል መሠዋት በተደጋጋሚ ይሠጧል ከነበሩት የብሉይ ኪዳን ሁሉ የበላይ ነበር፤ ምክንያቱም ኢየሱስ እራሱን ለኃጢአት መሥዋዕት ማቅረብ የነበረበት አንድ ብቻ በመሆኑ ነው፤ (ከቁጥር 25-26)። በብሉይ ኪዳን ሰዎች ኃጢአት በሠሩ ቁጥር እንስሳትን መሥዋዕት ማቅረብ ነበረባቸው። በየዓመቱ ደግሞ ሊቀ ካህኑ በስርየት ቀን መሥዋዕት ያቀርብ ነበር። ኢየሱስ ግን ዘላለማዊ የሆነ ምሕረትንና መንጃትን ያስገኛልን ዘንድ መሞት የነበረበት አንድ ብቻ ነበር። የኢየሱስ ሞት ሰዎችን ሁሉ ከኃጢአታቸው ማንጃት ባይችል ኖሮ ከአዳም ጊዜ አንሥቶ ሰዎች ኃጢአት በሠሩ ቁጥር በተደጋጋሚ መሞት ነበረበት ማለት ነው። ሆኖም የኢየሱስ ሞት ታላቅነት የታየው የተከናወነው አንድ በመሆኑና በየትኛው ጊዜ ለነበሩ ሰዎች በመጥቀሙ ነው። ጸሐፊው እንደተናገረው በዘመናት ፍጻሜ ላይ ኢየሱስ በተገለጸበት ወቅት (ታሪክ ወደሚሻገርበት የመሢሔ ዘመን) በማያዳግመው ሞቱ ኃጢአትን ሁሉ አስወግዷል። ከአዳም ጊዜ አንሥቶ እስከ ኢየሱስ ለነበሩትም ሰዎች የኃጢአት ስዕዳቸው የተከፈለው በኢየሱስ ሞት ነው። ይህን ስንል ከአሁን ወዲህ ምንም ኃጢአት የለም ማለታችን

ሳይሆን የመጨረሻው የኃጢአት ዋጋ ተከፍሏል ዳግመኛ ስለ ኃጢአት የሞት ክፍያ እያስፈለገም ማለታችን ነው። ሆኖም ከሌሎች የመጸሐፍ ቅዱስ ክፍሎች እንደምናየው በኢየሱስ ክርስቶስ ሞት አማካይነት የሚገኘውን ምሕረት ሊቀበሉ የሚችሉት የኢየሱስን ሞት አምነው በሞቱ የሚተባበሩ ብቻ ናቸው።

የኢየሱስ ክርስቶስ ሞት ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ለሰዎች ሁሉ በቂ መሆኑ አንዳንድ ቤተ ክርስቲያኖች የጌታን እራት በተመለከተ ከሚያስተምሩት ትምህርት ጋር ይቃረናል። አንዳንድ ቤተ ክርስቲያኖች የጌታን እራት ሲያስቡ ኅብስቱና ወይኑ ወደ እውነተኛው የኢየሱስ አካል ይለወጣሉ ይላሉ። ይህም ኢየሱስ ስለ ሰዎች ኃጢአት እንደገና ተሠዋ ማለቱ ነው። ክርስቲያኖች ኅብስቱን ሲበሉና ወይኑን ሲጠጡ ኢየሱስ እንደገና በመሞት ለኃጢአታቸው ምሕረትን ያጎናፅፋቸዋል። አዲስ ኪዳን የኢየሱስ ሞት አንዴ ብቻ እንደሆነ አጥብቆ ያስተምረናል። የሚደገምም አይደለም። አንዴም በመሞቱ ቀድሞ ለነበረውና አሁን ለሚኖረው ኃጢአት ሁሉ ምሕረትን አስገኝቷል። ስለዚህም የጌታ እራት ከሁሉም ነገር በላይ የኢየሱስን ሞት የምናስብበት የምናከብርበትና ኅብስቱንና ወይኑን የምንወስደው ደግሞ በኢየሱስ ሞት እንደምናምን የምንገልጽበት ሥርዓት ነው።

በስርየት ቀን የሊቀ ካህኑ ከመጋረጃ ውስጥ ወጥቶ ወደ ሕዝቡ መምጣት ለሕዝቡ እግዚአብሔር መሥዋዕታቸውን እንደተቀበለና ለሚቀጥለው ዓመት ንጹሕ እንዲሆኑ ማስረጃቸው እንደሆነ ሁሉ የኢየሱስ ዳግመኛ ወደ ምድር መምጣትም ለሰው ልጆች የቀረበውን የኢየሱስን መሥዋዕት እግዚአብሔር እንደተቀበለው ማስረጃ ይሆናል፡ (ከቁጥር 27-28)።

ጸሐፊው የአይሁድ ክርስቲያኖች ሰዎች ሁሉ እንደሚሞቱ ያስገነዝባቸዋል አንዴ ከሞቱ በኋላ ሰዎች ሐሳባቸውን ሊለውጡ አይችሉም። በምትኩ የሚጠብቃቸው የእግዚአብሔር ፍርድ ነው። አንዴ ከሞትን ሌላ ዕድል የለንም። ስለዚህ እግዚአብሔርን ልናገለግል የምንችለው አሁን ነው።

18ኛ ጥያቄ፡- ሀ) አሁን በሕይወት እያለን መኖር የሚገባን ሕይወት ይህ ከላይ የጠቀስነው ሐሳብ ምን ዓይነት ተፅዕኖ ነው ማድረግ ያለበት?

ለ) እራስህን ለእግዚአብሔር የፍርድ ቀን ዝግጁ ለማድረግ ከአሁኑ አገልግሎትህን እንዴት ልትቀይረው ትችላለህ?

ኢየሱስ ሰው በመሆኑ ሊሞት የሚችለው አንዴ ብቻ ነው። በመስቀል ሞቱ ያስገኛቸው ውጤቶች አንዴ የተደነገጉ በመሆናቸው ሊደገሙ አይችሉም። አንዴ የኢየሱስ ሞት የሚያምኑበትን የብዙዎቹን ኃጢአት አስወገደ።

ከሞት በኋላ ወደ አለው ሰዎች ሁሉ መቅረብ እንዳለባቸው ኢየሱስም መጀመሪያ ላይ መጥቶ በመሞት የጀመረውን ደገንነት ፍጻሜ ላይ ለማድረስ ዳግመኛ ይገለጣል። የዚህም ጊዜ የአዲስ ኪዳን የተስፋ ቃሎች በገሃድ ይፈጸማሉ። ኢየሱስም በሰላምና በሙሉ ሥልጣን ይገዛል። ኃጢአት ይወድማል በምትኩም ጽድቅ ይነግሣል። በዚህም

ጊዜ በኢየሱስ የሚያምኑና እሱን የሚጠብቁ ሁሉ የመጨረሻውን የምሕረት ተጠቃሚ ይሆናል። ይህ የኢየሱስ ዳግመኛ መምጣት በእግዚአብሔር ፊት የኢየሱስ መሥዋዕት ተቀባይነቱን ለሁሉም የሚገልጽ ማስረጃ ነው።

ስለዚህም ኢየሱስ፡- ሀ) ኃጢአትን ለማስወገድ (ቁጥር 20) ለ) የእኛ ሊቀ ካህን በመሆን በመንግሥተ ሰማያት በማንጻቱ ሥር ለመሥራት (ቁ. 24) ሐ) ዳግም ሲመለስ ሙሉ ደኅንነትን ለማስገኘት (ቁ. 28) ተገለጠ።

19ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ለምን ይመስልሃል ጸሐፊው በኢየሱስ ሞት ውጤቱ ላይ እንዲህ ዓይነት ትኩረት ያደረገው?

ለ) ለምንድን ነው ጸሐፊው ይህን ትምህርት ብዙ ጊዜ የሚደጋግመው?

ለክርስቲያን ከኢየሱስ ሞትና ከመስቀሉ የሚበልጥበት ነገር የለም። በመስቀሉ አማካይነት የኃጢአት ይቅርታን የደኅንነትን ተስፋ የእግዚአብሔር ልጅነትን ከክርስቶስ ጋር መንገሥን ወዘተ... እናገኛለን። ማናቸውም የምናገኛቸው ነገሮች በሙሉ የሚመነጩት ከመስቀሉ ነው። ስለዚህም ወደ ዓለም እንደገና በመመለስ ወይም ወደ ሌላ ሃይማኖት በመሄድ ከክርስቶስ መስቀል ገሸሽ ለማለት የምናደርገው ማንኛውም ዓይነት መከራ የደኅንነት ተስፋችን እንደተወነው የሚገልጽ ነው።

20ኛ ጥያቄ፡- ከኢየሱስ መስቀል የምናገኛቸውን ሌሎች ጥቅሞች እስቲ በዝርዝር ጻፍ። ከዚህ በኋላ ላንድ አፍታ ስለ እያንዳንዱ በረከቶች እግዚአብሔርን አመስግን።

ሳምንታዊው ስብሰባ፡-

1. ሳምንታዊው የአምልኮ ጊዜ

2. ጸሎት

3. ክለሳ

4. የውይይት ጊዜ

ሀ) 1. ሰዎች ከልባቸው ሳይሆን ዝም ብለው በውጫዊ ሥርዓት ብቻ እግዚአብሔርን ሊያመልኩ የሚችሉባቸውን መንገዶች በዝርዝር ጻፍ።

2. እራስህንና የቤተ ክርስቲያንህን አባሎች በመጀመሪያ ልባችሁን አዘጋጅታችሁ አምልኮአችሁ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ለማድረግ ምን ዓይነት ዝግጅት ማድረግ እንዳለብህ በዝርዝር ጻፍ።

ለ) የሰርየትን ቀን የአምልኮ ሥርዓት ከኢየሱስ ሞት ጋር አነፃፅር።

1. እንዴት ነው የሚመላለሱት?

2. እንዴትስ ነው የሚለያዩት?

ሐ) በብሉይ ኪዳንና በአዲስ ኪዳን ላይ በመመስከር ከጥቂት ነገሮች በቀር ሁሉም ነገር በደም እንዴት እንደሚነጻ አብራራ።

መ) 1. ኢየሱስ ሞት እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ስላለው አመለካከት የሚያስተምረን ነገር ምንድን ነው?

2. ለእግዚአብሔር ሊኖረን የሚገባው አመለካከት ምን ዓይነት መሆን እንዳለበት ነው የምንማረው?

ሠ) በእግዚአብሔር አንፃር ስናየው ለምንድን ነው መስቀሉ በታሪክ ውስጥ ጉልሁን ሥፍራ የሚይዘው?

5. ጸሎት

ትምህርት አሥራ ሰባት

ዕብራውያን ምዕ. 10

የመጀመሪያ ቀን፡ - ዕብራውያን 10፡1-18

ዕብራውያን ምዕራፍ 10 በዕብራውያን መጽሐፍ ውስጥ የመሸጋገሪያ ምዕራፍ ነው። ዕብራውያን ምዕራፍ 1-9 ትኩረት የተሰጠው ስለ ኢየሱስ ግንኙነትና የመስቀሉ ሞት ያስገኘው ውጤት በሚገልጹ ትምህርቶች ላይ ነበር፤ ከምዕራፍ 10-13 ግን ጸሐፊው ክርስቲያኑ እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕይወት እንዴት መኖር እንዳለበት የሚገልጽበት ክፍል ነው።

1ኛ ጥያቄ፡ - ዕብራውያን ምዕራፍ 10 አንብብ። የዚህን ምዕራፍ ጥና ጥና ትምህርት በዝርዝር ጻፍ።

ጸሐፊው መንፈሳዊ ትምህርት በተመለከተ ለብዙ ጊዜ ሲናገር ክርስቲያኖች እንዴት መኖር እንዳለባቸው ለመግለጽ ሲል ግን ለትንሽ ጊዜ ብቻ የተናገረው ለምን ይሆን? ብለን መጠየቅ አለብን። ለምንድን ነው ስለ ኢየሱስና ስለሞቱ ለመግለጽ 9 ምዕራፎችን ክርስቲያን በእምነቱ እንዴት መኖር እንደሚገባው ለማሳየት ግን 4 ምዕራፎችን ብቻ የሚፈጀው? በጳውሎስ መልዕክቶችም ውስጥ ተመሳሳይ ሁኔታ እናያለን፤ ብዙ ጊዜ የሚፈጀው ስለ ወንጌሉ በግብራራት ሲሆን ክርስቲያኖች እንዴት መኖር እንዳለባቸው በሚለው ላይ ግን ለትንሽ ጊዜ ነው የሚናገረው።

ይህ ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ከሚሰጡት ትምህርቶች በጣም ለየት ይላል። ብዙ ጊዜ በቤተ ክርስቲያን ሰዎች እንዴት መኖር እንደሚገባቸው የሚያብራራ ትምህርት ላይ በዛ ያለ ጊዜ ሲወሰድ ስለ ደግንነት፣ ስለ እግዚአብሔር ባህርይ፣ ስለ ኢየሱስ፣ ስለ መንፈስ ቅዱስና ስለ ቤተ ክርስቲያን ወዘተ... የሚያብራሩ ትምህርቶች በጥቂቱ ነው። በዚህም ብዙ ጊዜ እምነታችን የተመሠረተው ትክክል ነው ብለን በምንገምተው ቀጥታዊ መሠረት ላይ ነው እንጂ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ በተገኘው ትምህርት ላይ አይደለም። ይህም በመሆኑ ወደተሳሳተ ትምህርትና ልማድ ተሉ እንወድቃለን።

ጸሐፊው ልክ እንደ ጳውሎስ የክርስቲያኖች እምነት ጽኑ በሆነ መሠረት ላይ የተመሠረተ እንዲሆን ይፈልግ ነበር። በዚህም ምክንያት ስለ ብሉይና አዲስ ኪዳን መመላለሱ ስለ ኢየሱስ ታላቅነትና የኢየሱስ ሞት ስላስገኘው ውጤት በዝርዝር ያትታል።

የእግዚአብሔርን ቃል ጥልቅ ትምህርቶች ግጭት ለክርስቲያኖች አስፈላጊ የሚሆነው ለምንድን ነው? ሰዎች የሐሰት ትምህርቶችን ሊጽጹ የሚችሉት ስለ እግዚአብሔር፣ ስለ ኢየሱስ፣ ስለ መንፈስ ቅዱስ፣ ስለ ሰውና ስለ ደኅንነት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተሰጠውን ትምህርት በደንብ ሲረዱ ነው።

2ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በቤተ ክርስቲያን ሁሉም ችግር የፈጠሩ አንዳንድ የሐሰት ትምህርቶችን ግለጽ።

ለ) በዕብራውያን ላይ የተሰጡት ትምህርቶች ለአንዳንዶቹ የሐሰት ትምህርቶች መልስ ሊሰጡ የሚችሉት እንዴት ነው?

እኛ የምንናረው ብዙ የሐሰት ትምህርቶች የቤተ ክርስቲያን አባላቶቻችንን ከእውነቱ ፈቀቅ በሚያደርጉበት ዘመን ነው። ክርስቲያኖች የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶችን በጥልቅ ካልተማሩ የሐሰት ትምህርቶች በቀላሉ ያታልሏቸዋል። እንደ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ያሉ ቡድኖች ስለ ኢየሱስና ስለ ጥምቀት የተላላተ ትምህርት ይሰጣሉ። ሌሎች ደግሞ የመንፈስ ቅዱስን ሥራና በልሳን የመናገርን ነገር ወዘተ... በተመለከተ የተላላተ ትምህርት ይሰጣሉ። ለእነዚህ ሁሉ መልስ የሚሆነው በቤተ ክርስቲያን የሚሰጠው ትዕዛዝ ላይሆን መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረውን ትምህርት ግጭት ነው። ስለዚህም ለሁላችንም በስሜታችንና በልምዳችን ላይ ከመመሥረት ይልቅ የእግዚአብሔርን ቃል ተምረን በእርሱ ላይ መመሥረት ያስፈልገናል።

3ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 10፡1-18 አንብብና የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልስ።

ሀ) በቁጥር 1 ላይ ለሕግ የተሰጠው ስም ምንድን ነው? ይህ ምን ግለት ነው?

ለ) የእንስሳው መሥዋዕት ሊፈጽመው የግይችለው ነገር ምንድን ነው?

ሐ) ሙሉ መንጻትን ለማስገኘት ኢየሱስ ምን አደረገ?

መ) ለምንድን ነው ጸሐፊው ሊቀ ካህናቱ ቆመዋል? ኢየሱስ ግን ተቀምጧል የሚለው?

ሠ) በአዲሱ ኪዳን የኃጢአት ይቅርታ ከተገኘ በኋላ ከዚህ በኋላ የግያስፈልገው ነገር ምንድን ነው?

እስካሁን ባለው የዕብራውያን ጥናታችን ጸሐፊው የብሉይ ኪዳንና በውስጡ የሚገኙትን የእምልኮ ሥርዓቶች ከአዲስ ኪዳንና ከውስጡ ከሚገኘው ታላቅ የእምልኮ ሥርዓቶች ጋር ያደረገውን መነፃፀር አጥንተናል። በዛሬው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍላችን ደግሞ ትምህርቱን ጠቅለል አድርጎ ለመጨረሻ ጊዜ ለማቅረብ እንደገና እንዴት በኢየሱስ ሞት አማካይነት አዲሱ ኪዳን እንደተጀመረ ያሳያል።

ጸሐፊው የብሉይ ኪዳንን ሕግ «ጥላ» ይለዋል(ቆሳስይስ 2:17)። በዚህም ካህናቱንና የአምልኮ ሥርዓቱን በተመለከተ የተሰጠው የብሉይ ኪዳን ሕግ የሚያመለክተውና የሚያንፀባርቀው በኢየሱስ መሥዋዕትነት የሚገኘውን ታላቁን እውነተኛ የእግዚአብሔር አምልኮ ነው ማለቱ ነው። ሕጉ ካህናቱና መሥዋዕቶቹ ሁሉ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የነበረው የመጨረሻዎቹ ዕቅዶች ናቸው ማለት አይደለም። እንዲያውም የመጨረሻ መሥዋዕት ታላቅ ሊቀ ካህን ለሆነው ለኢየሱስ ክርስቶስ ጥርጊያውን መንገድ የሚያዘጋጁ ነበሩ። ወይም ጸሐፊው እንደሚለው ሊመጣ ያለው በጎ ነገር ይህም በአዲስ ኪዳን ሥር የሚገኙትን በረከቶች ሙሉ በሙሉ ማለት ነው። የብሉይ ኪዳን ሕጎች በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የሚመጡትን ነገሮች እንደ ምሳሌ ሆነው የሚያመለክቱ ነበሩ።

የብሉይ ኪዳንን ደካማነት ለማሳየት ጸሐፊው በብሉይና በአዲስ ኪዳን መካከል ብዙ ግንፃዎች ያደርጋል።

1. በሕጉ ውስጥ ያሉት መሥዋዕቶች ሙሉ መንጻትን አያስገኙም! (ከቁ. 1-4)። በአንድ ጊዜ ብቻ ኃጢአተኛውን አያነጹትም፤ ይህም ሙሉ የኃጢአት ይቅርታን አያስገኙም! ኃጢአተኛውንም በነፃ ወደ እግዚአብሔር እንዲቀርብ ሊያደርጉ አይችሉም ማለት ነው።

ለዚህ ብቁ አለመሆናቸው የሚረጋገጠው እነዚህ የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች በየቀኑና በየዓመቱ መሠዋታቸው ነው። መሥዋዕቶቹ ሙሉ ይቅርታን ቢያንናጽፉ ኖሮ በየዓመቱና በየቀኑ መሥዋዕት አይኖርባቸውም ነበር። በስርየት ቀን ይሠጧል የነበረው የኃጢአት መሥዋዕት ሕዝቡን ስለ ኃጢአት የሚያሳስብ ነበር እንጂ፤ ሕሊናቸውን ወይም ልባቸውን የሚያነጻ አልነበረም።

ጸሐፊው ኃጢአት መንፈሳዊ የሆነ ነገር እንደሆነ ለሕዝቡ ያሳስባቸዋል። የውጫዊ ሰውነትን መቆሸሽን ሳይሆን ኃጢአት የሚወክለው የልብን አለመንጻት ነው። የፍየልና የኮርማ ደም ውጫዊ የሚዳሰሱ ነገር በመሆናቸው ውስጣዊ የሆነን ነገር ሊያነጹ አይችሉም።

ከዚህ በመቀጠል ጸሐፊው ከመዝሙረ ዳዊት(40):6-8 ላይ በመጥቀስ የፍየልና የኮርማን ደም ከኢየሱስ ምፅአት ጋር ያወዳድረዋል፤ (ከቁጥር 5-10)። በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበሩ ሰዎች እንኳን የእንስሳት መሞት ኃጢአተኛውን እንደማያነጻው ተረድተው ነበር፤ (ኢሳይያስ 1:11፤ ሆሴዕ 6:6)። የዕብራውያን ጸሐፊ መዝሙረ ዳዊት (40):6-8 ስለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ምፅአት የተጻፈ ትንቢት አድርጎ ነው የሚቆጥረው። ምንም እንኳን ኢየሱስ ከጥንት ጀምሮ እንደ እግዚአብሔርነቱ ቢኖርም በምድር ላይ እንዲኖር እግዚአብሔር ሥጋን እንዳዘጋጀለት እናነባለን። እግዚአብሔርን ሙሉ በሙሉ በመታዘዝ (እንደ ሰው አለመታዘዝ ሳይሆን) የእግዚአብሔርን ፈቃድ ፈጸመ። ወደ መስቀሉ የመራውም መታዘዝ ነው።

ምንም እንኳን ሕጉ ቢያዝም አንዴ ኢየሱስ መጥቶ ከሞተ በኋላ የእንስሳት መሥዋዕት አስፈላጊ እንዳልሆነ ጸሐፊው ተገንዝቧል። ይህም የሚያመለክተው በእንስሳት

መሥዋዕት ላይ ተመሥርቶ የነበረው የቀድሞው ኪዳን መሻሩን ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋ በኩልና ታዝዞ በመስቀል ላይ በመሞቱ የእግዚአብሔር ሕዝቦች «ተቀድሰዋል»። የኢየሱስ ሞት ለሰዎች ሁሉ ያደረገው እንስሳት ሊፈጽሙት የማይችሉትን ነገር ነው። ሙሉ ይቅርታን በማጎናጸፍ እግሩ በእግዚአብሔር ዐይን ሙሉ በሙሉ ገደሕና ቅዱስ እንዲሆን አድርጓል።

እግዚአብሔርን በመታዘዝ ኢየሱስ ወደ ምድር በመጣበት ወቅት እግዚአብሔር ከእኛ የሚፈልገውን አሳይቶናል። እግዚአብሔር ሕግጋቱን ብቻ መጠበቃችንን አይደለም የሚፈልገው። እግዚአብሔርን በውጫዊ እየታዘዝን ልባችን ከእግዚአብሔር የራቀ ሊሆን ይችላል። መሆን የነበረበት ግን ልክ እንደ ኢየሱስ በልባችን እግዚአብሔር ሆይ የአንተን ፈቃድ ብቻ ለመፈጸም ነው የመጣሁት ማለትን ነው።

4ኛ ጥያቄ:- ይህን ዓይነት አመለካከትህ በሕይወትህ ውስጥ የሚታየው እንዴት ነው?

2. የብሉይ ኪዳን ካህናት ሁሉ እንደቆሙ ነበር፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ግን የካህናት ንጉሥ በመሆን ተቀምጦ ይገዛል፤ (ከቄጥር 11-14)። በብሉይ ኪዳን መገናኛ ድንኳንና ቤተ መቅደሶች ውስጥ ካህናቱ የሚቀመጡባቸው ወንበሮች አልነበሩም። ይህም የሆነው መቼውም ቢሆን አገልግሎታቸው ስለማያልቅ ነው። ለሕዝቡና ለእራሳቸው ያለማድረግ ሁሉ መሥዋዕት ማቅረብ ነበረባቸው፤ ይህ የሆነው መሥዋዕቶቹ ሙሉ በሙሉ የሕዝቡን ኃጢአት ሊያስወግዱና መንጻቱን ሊሰጡ ስለማይችሉ ነው።

ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ሁሉም ሰው ኃጢአት መሥዋዕት ያቀረበው አንድ ጊዜ ብቻ ነው። መሥዋዕት የማቅረቡ ሥራም ስለተፈጸመ መቀመጥ ይችላል። ምንም እንኳን ሊቀ ካህን ለእኛ የመግለጹ ሥራ ቢቀጥልም መሥዋዕት የማቅረቡ ጉዳይ ግን ተፈጽሟል። ፍጹምና ታላቅ መሥዋዕት ስለነበርና አንድ ጊዜ ፈጽሞ በመቅረቡ ተቀድሰናል። ይህም በእግዚአብሔር ዐይን የኢየሱስ ሞት ከመጻናችን በፊት የነበረውን የኃጢአት ዕዳ ብቻ ሳይሆን ከዳንንም በኋላ ለምንፈጽመው ኃጢአት ዕዳውን ፈጽሞ ከፍሏል ማለት ነው። ዕዳው በመስቀሉ ላይ ተከፍሏል። የእግዚአብሔር ልጆች እስከሆንን ድረስ በኃጢአታችን ምክንያት ካሁን ወዲያ የሞትን ፍርድ አንቀበልም። ለኃጢአታችን ሙሉ ይቅርታን አግኝተናል።

5ኛ ጥያቄ:- ታዲያ ከዳንን በኋላ ለምንድን ነው ኃጢአታችንን መናዘዝ ያለብን? (1ኛ ዮሐ 1:9)

ጸሐፊው ፍጹም ነን ካሁን ወዲያ ኃጢአት አንሠራም አይልም። ስለዚህም ነው «አንድ ጊዜ በማቅረብ የሚቀደሱትን» ያለው። የእግዚአብሔር ሕይወታችንን የማንጸት ሥራ ገና አልተፈጸመም። ነገር ግን እግዚአብሔር ይመስለን፤ ለምንፈጽማቸው ኃጢአቶች ሁሉ ኢየሱስ ዕዳውን ከፍሏል። ምሕረትን ተቀብለን ነጽተናል፤ እግዚአብሔርም ቅዱሳንና ጻድቃን እንደሆንን አድርጎ ነው የሚያየን።

ኃጢአታችንን የምንናዘዘው የሞቱን ቅጣት ለማስወገድ ሳይሆን ከቅዱስ እግዚአብሔር ጋር ያለንን ኅብረት ለመመለስና ለማደስ ነው። ክርስቲያኖች ኃጢአት

ሲሠሩ ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው ጎብረት በጊዜያዊነት የተቋረጠ ይሆናል። ይህን ስንላ ግን እነዚህ ሰዎች አሁንም እንደላኩና ኃጢአታቸው በክርስቶስ ደም እንደተሸፈነ ነው። ነገር ግን ጎብረት የላቸውም። ንስሐ መግባት ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን ጎብረት ይመልስላቸዋል፤ መንገዱንም ከፍቶ በእግዚአብሔር ፊት በድፍረት እንዲቆሙ ያደርጋል።

ኢየሱስ ለኃጢአት መሥዋዕት የማትረቡን ሥራ ብቻ ሳይሆን የፈጸመው በእግዚአብሔርም ቀኝ ተቀምጧል። ይህ የሥልጣንና የክብር ቦታ ነው። አንድ ቀን ምድርን የሚገዛው ንጉሥ እንደሆነ ሆኖ በዚያ ተቀምጧል። ሊቀ ካህናችን ኢየሱስ የነገሥታት ንጉሥና የጌቶችም ጌታ ነው።

3. የአዲስ ኪዳን ቃል ኪዳን የክርስቶስን ሥራ ታላቅነት ያሳያል (ከቁጥር 15-18)። መንፈስ ቅዱስ በአዲሱ ኪዳን ውስጥ ስለ ሁለት ታላላቅ ነገሮች ተስፋ ሲሰጥ ስለ ክርስቶስ ሥራ ታላቅነት መሥክርአል። አንደኛ! የእግዚአብሔር ሕግ ቁላዊ በሆኑ ፅላቶች ላይ ሳይሆን ከሰዎች ልቦና ውስጥ እንደሚጻፉ ተናግሮአል። ሰዎች የእግዚአብሔርን ሕግ ያውቁታል፤ ለሕግጋቱም ታዛዥ ለመሆን ፍላጎቱ ይኖራቸዋል።

ሁለተኛ! መንፈስ ቅዱስ፡- ካሁን ወዲያ ኃጢአታቸው እንደማይታወስና በሕዝቡም ላይ እግዚአብሔር ቂም እንደማይዝባቸው ቃል ገብቶአል። በሌላ አነጋገር ሙሉ የሆነ ይቅርታ ይኖራል። ስለዚህም ሙሉ ይቅርታን ካገኘን መሥዋዕት ማትረብ እያስፈልገንም ነው የሚለው ጸሐፊው! (ቁጥር 15)።

ስለዚህም የአይሁድ ክርስቲያኖች ወደ ቀድሞው የአይሁድ ሃይማኖት የሚመለሱበት ምንም ምክንያት የላቸውም። የክርስቶስ መሥዋዕት ሙሉ በሙሉ ከኃጢአታቸው አንጽቷቸዋል። እኛም ብንሆን የጌታን እራት ኢየሱስ እንደገና እንደሞተ አድርገን መመልከት የለብንም ወይም ደግሞ በጥምቀት ጊዜ የሚረጨው ውኃ አንድ ዓመት ያህል ከኃጢአት ያንጸናል ብለን ማሰብ የለብንም። ኢየሱስ ክርስቶስ አንዴ ሞቷል! በዚህም ሞት እኛ በኢየሱስ የምናምን ከኃጢአታችን ሁሉ ነጽተናል።

6ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የጌታን እራት ኢየሱስ በመስቀል ላይ እንደገና እንደሞተልን አድርገን መመልከታችን ስሕተት የሚሆነው ለምንድን ነው?

ለ) እንደ ውኃ መርጨት ያሉትን ውጫዊ ነገሮች ከኃጢአት ያንጸሉ ብለን መመልከታችን ስሕተት የሚሆነው ለምንድን ነው?

7ኛ ጥያቄ፡- ለምንድን ነው ሁሉም ክርስቲያኖች የዚህን ጥናት ትምህርት ማወቅ ያለባቸው?

ሁለተኛ ቀን፡- ዕብራውያን 10:19-25

ዕብራውያን 10:1-18 የክርስትና እውነቶችን የሚገልጸው የዚህ መጽሐፍ የመጨረሻ ክፍል ነው። ከዕብራውያን 10:19 ጀምሮ እስከ መጽሐፉ መጨረሻ ድረስ ጸሐፊው በኢየሱስ ክርስቶስ ባላቸው እምነት ምክንያት እንዴት መኖር እንደሚገባቸው

ተግባራዊ ምክር መስጠት ይጀምራል። ክርስትና እውነታዎችን ግወቅ ብቻ ሳይሆን ትክክለኛ የሆነ አኗኗርን ያቀፈ ነው። ትክክለኛ አኗኗርና እውነታዎችን ግወቅ አብረው በመሄድ ክርስቲያኑን ጠንካራ ያደርጉታል።

8ኛ ጥያቄ፡- ትክክለኛ ዕውቀትና አኗኗር አብሮ የመሄድ አስፈላጊነት በሕይወትህ ውስጥ አጠነከው ታውቃለህ?

9ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 10፡19-25 አንብብ።

ሀ) ለኃጢአታችን ሙሉ ይቅርታን ስላገኘን በድፍረት ምን ግድረግ እንችላለን ነው የሚለው ጸሐፊው?

ለ) ከቅድስተ ቅዱሳኑ መጋረጃ ጋር የሚያነፃፅረው ነገር ምንድን ነው?

ሐ) ለክርስቲያኖች የተሰጡት አምስት ትዕዛዞች ምንድን ናቸው?

መ) ወደ እግዚአብሔር ለመቅረብ ግሚላት ያለብን ነገሮች ምንድን ናቸው?

ሠ) ጸሐፊው የሚያመለክተው የትኛውን ቀን ነው?

ዕብራውያን 10፡19 የሚጀምረው እንዲህ በሚል ቃል ነው፡- ይህም ከዚህ በኋላ ጸሐፊው የሚሰጠው ትምህርት የተመሠረተው በበፊት ላይ ነው ግለት ነው። ባለፈው ክፍል ውስጥ ጸሐፊው ለኃጢአታችን ሙሉ ይቅርታ እንዳገኘና መሥዋዕት በግቅረብ ይቅርታ መፈለግ እንደሌለብን አስተምሮናል።

ክርስቲያኑ ይቅርታን ስለተጎናፀፈ በእግዚአብሔር ፊት መቅረብ ይችላል። የእግዚአብሔር ክብር የሚቀመጥበትን የመገናኛ ድንኳኑን ቅድስተ ቅዱሳን እንደ ምሳሌ በግቅረብ፣ እግዚአብሔር ወደሚገኝበት ወደ መንግሥተ ሰግያት እንድንቀርብ ያበረታታል።

ወደ እግዚአብሔር የሚወስደው መንገድ «አዲስና ሕያው» የሚል ስያሜ ተሰጥቶታል። አዲስ የሆነው ጸሐፊው ይህንን መጽሐፍ ከመጻፉ ከጥቂት ዓመታት በፊት ቀደም ብሎ በኢየሱስ በመከፈቱ ነው። የብሉይ ኪዳን የድሮ መንገድ ሳይሆን የአዲሱ ኪዳን አዲስ መንገድ ነው። «ሕያው» የተባለው ከሙታን በተነሣው በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል እግዚአብሔርን ስለምንቀርብ ነው።

ክርስቲያኖች በድፍረት በእግዚአብሔር ፊት እንዲቀርቡ የሚበረታቱት በሁለት ዋና ዋና መንፈሳዊ እውነታዎች ነው። አንደኛ፤ ወደ እግዚአብሔር የምንቀርብበት አዲስ መንገድ በኢየሱስ ደም በኩል ተከፍቶልናል። ይህ ደም የኢየሱስ ክርስቶስ ሞት የሚያመለክት ነው («በሥጋው በኩል»)፤ የኃጢአታችንም ሞታ የተከፈለው በዚህ ሞት አግኝታለን ነው። የክርስቶስ ሥጋ በመገናኛ ድንኳኑ ውስጥ ቅዱሱን ቦታ ከቅድስተ ቅዱሳኑ እንደሚለየው መጋረጃ ነው። አሁን ለሁሉም ሰዎች ወደ እግዚአብሔር የሚወስደው መንገድ ክፍት መሆኑን ለመግለጽ መጋረጃው ከላይ እስከ ታች እንደተቀደደ ሁሉ ኢየሱስ ክርስቶስም ወደ እግዚአብሔር የሚወስደውን መንገድ

ለሁሉም ሰው ከፈተ። ይህም ከብሉይ ኪዳን ጋር ይነጻጸራል። ምክንያቱም በዓመት አንዴ ወደ እግዚአብሔር እንዲገባ በብሉይ ኪዳን የተፈቀደለት ሊቀ ካህኑ ብቻ ነበር።

ሁለተኛ፤ የእግዚአብሔርን ሕዝብ («የእግዚአብሔር ቤት») የሚመራ ታላቅ ሊቀ ካህን አለን። ከዚህ በፊት እንዳየነው፤ ሊቀ ካህናችን ኢየሱስ የሚግልድልን መንግሥተ ሰማያት ውስጥ ከእግዚአብሔር ፊት ሆኖ ነው። ስለዚህም ግርማው ወደሚያስፈራው የእግዚአብሔር የዙፋኑን ክፍል የምንቀርበው ያለ መሪ፤ አዳኝና አማላጅ አይደለም።

10ኛ ጥያቄ፡- ክርስቲያን በምድር እየኖረ ሳለ፤ እንዴት አድርጎ ነው እግዚአብሔር ወደሚገኝበት ወደ መንግሥተ ሰማያት መግባት የሚችለው?

ምንም እንኳ በሥጋችን በምድር ላይ የተወሰነን ብንሆንም በመንፈስ ግን ወደ እግዚአብሔር የሚወስደው መንገድ ለእኛ ክፍት ነው። ጸሎት መንፈሳችንን እግዚአብሔር ወደሚገኝበት ሥፍራ ይወስደናል። እዚያ በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት ለእግዚአብሔር ምሥጋናችንንና ጥያቄዎቻችንን እናቀርባለን። ጸሎት አንድ በጣም እሩቅ ለሆነ አምላክ የሚጸለይ ሳይሆን ዓለምን ወደሚቆጣጠረው አምላክ ዙፋን አማኙን የሚወስድ ነው። ይህ እግዚአብሔር ለእኛ የሰጠው ስጦታ አስደናቂ አይደለምን? ታዲያ እየተጠቀምንበት ነው?

በክርስቶስ ደም ስለነጻንና በመንግሥተ ሰማያት ላይ ያለ ሊቀ ካህን ስላለን ጸሐፊው ልንጠብቃቸው የሚገቡን አምስት ትዕዛዞችን ይሰጠናል።

1. በተረዳንበት እምነት በቅን ልብ ወደ እግዚአብሔር እንቅረብ፡- ወደ እግዚአብሔር የሚወስደው መንገድ ተከፍቶልናል! በዚህ መንገድ በጸሎት አማካይነት መጠቀሙ የእኛ ፋንታ ነው።

11ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ለምንድን ነው ብዙ ክርስቲያኖች ሳንዳፍታ እንኳ ቢሆን ወደ እግዚአብሔር በጸሎት የማይቀርቡት?

ለ) ምን ያህል ጊዜ ነው ወደ እግዚአብሔር ዙፋን የምትቀርቡው?

ወደ እግዚአብሔር ከመቅረባችን በፊት ማሟላት ያለብን አራት ነገሮች አሉ።

ሀ) ልባችን እውነተኛ መሆን አለበት፤ በዘልማድ እንዳልቀረብን ማረጋገጥ አለብን፤ ከሆዳምነት ወይም ከግብዝነትም እንዳይሆን እርግጠኞች እንሁን።

12ኛ ጥያቄ፡- ከልባችን ሳንሆን እንዴት መቅረብ እንደምንችል ምሳሌዎችን ስጥ።

ለ) ወደ እግዚአብሔር በእምነት መቅረብ አለብን። ይህም በጸሎት አማካይነት ወደ እግዚአብሔር ዙፋን እንደምንደርስ ማመንና መቀበል አለብን ማለት ነው። ጸሎታችንን እንደሚሰማና መልስ እንደሚሰጠን መተማመን አለብን። ምክንያቱም ያለ እምነት እግዚአብሔርን ማስደሰት አንችልም! (ዕብራውያን 11፡6)። የአይሁድ ክርስቲያኖች ወደ እግዚአብሔር ለመቅረብ ሲሉ በጥርጣሬ ወደ ቀድሞው የመሥዋዕት ሥርዓት እንዳይመለሱ፤ ወደ እግዚአብሔር ያለምንም ችግር መቅረብ እንደሚችሉ ሊነገራቸውና ሊረጋገጥላቸው ይገባል።

13ኛ ጥያቄ፡- ያለ እምነት እንዴት ወደ እግዚአብሔር ሊቀርብ እንደሚችል የሚያሳዩ አንዳንድ ምሳሌዎችን ስጥ።

ሐ) «ከክፉ ሕሊና ለመንጸት ልባችንን ተረጭተን ነው ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ያለብን። መንፈሳዊ እውነታን ለማስተማር ጸሐፊው በብሉይ ኪዳን የተለመደን ነገር ይጠቀማል። እንደምታስታውሰው በስርየት ቀን ሊቀ ካህኑ መሠዊያውን ለመሥዋዕት ማቅረቢያነት ለማዘጋጀት በደም ይረጨው ነበር። በዚህ ሥፍራ አማኙን ፋሳዊ በሆነ ነገር ስለ መርጨት አይደለም የሚናገረው። እንዳየው ፋሳዊ የሆነ ነገር መንፈሳዊ ነገርን ሊያነጻ አይችልም። በምትኩ ግን ይህ የሚያመለክተው፡ አንድ ሰው ከኃጢአቱ ለመንጸት ሲል በኢየሱስ እንዳመነና ኃጢአቱን በሙሉ በእግዚአብሔር ፊት ተናዞ እንደነጻ ነው።

14ኛ ጥያቄ፡- ወደ እግዚአብሔር በጸሎት ከመቅረባችን በፊት ልባችንን ማንጸቁ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው?

መ) ሰውነታችንን በንጹሕ ውኃ መታጠብ አለብን። ለዚህ አባባል ሁለት የግንዛቤ አማራጮች ሊኖሩን ይችላሉ። አንዳንዶች ይህ የውኃ ጥምቀትን የሚያመለክት ነው ይላሉ። በጥምቀት ጊዜ በውኃ ውስጥ መግባቱ እግዚአብሔር ውስጣዊ ሕይወታችንን እንዳነጻን የሚያመለክት ምሳሌያዊ ሥርዓት ነው። ባመዛኙ ግን ካህናት ለስርየት ቀን ለመዘጋጀት ሲሉ ገላቸውን እንደሚታጠቡ የሚያመለክት ነው! (ኦሪት ዘሌዋውያን 8:6)። በየቀኑ በኢየሱስ ክርስቶስ ደም መታጠብ እንዳለብን ለማስገንዘብ ጸሐፊው ቅኔያዊ በሆነ አነጋገር ይጠቀማል! (1ዮሐ.1:9)።

2. እንዳይነቃነቅ የተስፋችንን ምሥክርነት እንጠብቅ፡- ምንም ቢሆን በሕይወታችን እምነታችን እውነት ነው ወይም ደግሞ ክርስትና እውነተኛው መንገድ ነው ብለን የምንጠራጠርበት ወቅት አለ። ሆኖም ይህ ጥርጣሬ በውስጣችን ስላለ እምነታችንን መከድ የለብንም። እንዲያውም እንዳይነቃነቅ የተስፋችንን እምነት አጥብቀን መያዝ አለብን። ክርስትና በተስፋ የተሞላ ሃይማኖት ነው እንጂ የተስፋ መቁረጥ አይደለም። ወደፊት ከሙታን መነሣትንና የኢየሱስ ክርስቶስን በቅድስና በምድር ላይ መንገሥ በተስፋ የሚመለከት ነው። እምነታችንን እንድንተው የምንፈተነው ዐይናችንን ምድራዊ በሆኑ ነገሮች ላይና በእሁን ጊዜ ችግራችን ላይ ስናደርግ ነው። ጸሐፊው በተስፋ በምንጠብቀው ዘላለማዊ ነገር ላይ ዓይናችንን እንድናደርግ ያሳስበናል! (2ቆሮ.4:16-18)።

በስደትና በችግር ወቅት ተስፋችንን እንድንጠብቅ የሚያደርገን የእግዚአብሔርን ታማኝነት ማወቃችን ነው። ስለ እምነታችን ተገቢውን ክፍያ ይሰጠናል። ቃል ኪዳናቸን በሙሉ ይጠብቃል። ኢየሱስ ለልጆቹ ይመጣላቸዋል። ስለዚህ ለእኛ ታማኝ ለሆነው አምላክ እኛም ታማኞች መሆን አለብን።

15ኛ ጥያቄ፡- ክርስቲያን የሆነ ሰው ተስፋ የሚያደርጋቸው ነገር ግን ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች ምንም ተስፋ የማይጥሉባቸውን ነገሮች ሠንጠረዥ ሥራና እስቲ በዝርዝር ጻፋቸው።

3. እርስ በእርሳችን ለፍቅርና ለመልካም ሥራ እንድንጎታጎታ ትኩረት እንድናደርግ ያስፈልጋል፡- ብዙ ኃላፊነት ያለብን ለራሳችን ሕይወት ብቻ ይመስለናል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው ግንኙነት ሌሎችንም የመርዳት ሐላፊነት እንዳለብን ያስተምረናል። ጸሐፊው ሌሎችን በሁለት ዋና ዋና የሕይወታቸው ክፍሎች ውስጥ እንድንረዳቸው ያዘናል። አንደኛ፤ ከብቶችን እንደምንገዛበት ዓይነት ዱላ እርስ በእርሳችን በመቆስቆስ ፍቅር በሕይወታችን ውስጥ እንዲገለጥ ማድረግ አለብን። ሁለተኛ፤ የበለጡ ሥራዎችን ለእግዚአብሔር እንድንሠራ እርስ በእርሳችን መጽናናት አለብን። ይህም ወንጌልን በማሰራጨት በማስተማር ወይም በችግር ላይ ያሉትን በመርዳት ሊሆን ይችላል።

16ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በእምነትህ ሌሎች ክርስቲያኖች የረዱህ እንዴት ነው?

ለ) ለፍቅርና ለመልካም ሥራ የተዘጋጁ እንዲሆኑ በቤተ ክርስቲያንህ ውስጥ ያሉትን ክርስቲያኖች ያነቃቃሽው እንዴት ነው?

4. ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር መሰብሰባችንን አንተው፡- ክርስቲያኖች አብረው ተሰብስበው በአንድነት ሲያመልኩና እርስ በእርሳቸው ሲጽናኑ ያድጋሉ። ሆኖም ክርስቲያኖች አብረው ከመሰብሰብ የሚያፈገፍጉበት ሁለት ወቅቶች አሉ። አንደኛ፤ እንዳንድ ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር የሐሳብ መቃረን ሲኖራቸው መገናኘታቸውን ያቋርጣሉ። ሁለተኛ፤ የሰደት መነሣት አዝማሚያ ካለ ክርስቲያኖች ከመሰብሰብ ይቆጠባሉ። የዕብራውያን ክርስቲያን ከአሕዛብ ጋር ሲሰበሰቡ ታይተው በሌሎቹ አይሁዳውያን እንዳይሰደዱ ይፈሩ ነበር፤ ችግራቸውም ይህ ነበር።

17ኛ ጥያቄ፡- በጥቃቅን ችግሮች ምክንያት ክርስቲያኖች አብሮ ከማምለክና ቤተ ክርስቲያን ከመሄድ የተቆጠቡበትን ጊዜ አይተህ ታውቃለህ?

አንድ ክርስቲያን ለብቻው ጠንካራ ሆኖ ሊያድግ አይችልም። እግዚአብሔር የክርስቶስ ሰውነት በሆነው ቤተ ክርስቲያን ውስጥ አስገብቶናል። ምንም እንኳ እንዳንዶች «እኔ መጽሐፍ ቅዱሴን የማንበውና የምጸልየው በቤቱ ውስጥ ነው» ቢሉም ይህ በቂ አይደለም። በእምነታቸውም መቼውም ቢሆን ጠንክረው አያድጉም። በዚህም ምክንያት ወዲያውኑ በጋጢአት ይወድቃሉ፤ በሐሰተኛ ትምህርትም ይያዛሉ ወይም እምነታቸውን ይክዳሉ።

5. እርስ በእርሳችን እንመካከር፡- ክርስቲያኖች ብዙ ጊዜ ከጌታ መንገድ የሚፈናቀሉና በጋጢአት የሚወድቁ ሌሎች የሚጠብቋቸውና የሚመክሯቸው ክርስቲያኖች ሳይኖሩ ሲቀሩ ነው። ለማደግና በፈተና ላይ ጸንተን እንድንቆም እንዳችን ለአንዳችን እናስፈልጋለን። ስለዚህም ከቅናት፣ ከጥላቻ ወይም ከጭቅጭቅ ተነሥተን እርስ በእርሳችን እንድንጠፋፋ ሳይሆን ሁሉ እርስ በእርሳችን እንድንመካከር ነው መሻት ያለብን።

18ኛ ጥያቄ፡- ክርስቲያኖች ተሰብስበው እንዲመካከሩ ቤተ ክርስቲያን አመቺ ሁኔታን የምታዘጋጅው እንዴት ነው?

ጸሐፊው ከሚሰጣቸው ትዕዛዛት መካከል ሦስቱ የሚመለከቱት ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር ያለንን ግንኙነት መሆኑን መገንዘቡ አስፈላጊ ነው። ለምን? እውነተኛ ክርስቲያኖች የሆኑ ሁሉ የፈለጉት ቤተ ክርስቲያን አባል ይሁኑ! የአንድ ቤተሰብ አባሎች ናቸው። የእነርሱ ራስ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ለደገንነታቸው ውድ የሆነውን ደሙን አፍስሰላቸዋል። ክርስቲያኖች አናሳ በመሆናቸው ሁሉም ቢሆን ለደት ያጋጥማቸዋል። እርስ በእርሳችን ከምንነካከስ የክርስቶስን አካል ለማጠንከር ስንል አብረን በመሥራት ለእርሱ ታማኝ ሆንን መቆም ይኖርብናል።

19ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የተለያዩ የክርስትና ቡድኖች እርስ በእርሳቸው እንዴት ለመጠፋፋት እንደሚጥሩ ምሳሌዎችን ስጥ።

ለ) አብረው በመሥራት እርስ በእርሳቸው ለእነርሱ ጥቅም ሲሉ ሊመካከሩና ሊጽናኑ የሚችሉባቸውን መንገዶች በዝርዝር ጻፍ።

ሐ) ሌሎችን ለማጽናናት የምትጥረው ምን ምን ነገሮችን በማድረግ ነው?

ለእግዚአብሔር መንግሥት አብረን መሥራት ያለብን ቀኑ እየቀረበ በመምጣቱ ነው። ቀኑ የተባለው በዚህ ሥፍራ ኢየሱስ ክርስቶስ ዳግመኛ የሚመጣበት ቀን ነው። የጥንት ክርስቲያኖች በእነርሱ የሕይወት ዘመን ዳግም ምጽአት የሚሆን ይመስላቸው ነበር። እኛም የኢየሱስ ክርስቶስን ምፅአት ልንጠባበቅ ይገባናል። ያለምንም ቆይታ ኢየሱስ ይመጣል ብለን የምንጠባበቅ ከሆነ አንዳችን አንዳችንን ለማጥፋት ጊዜ እንወስድም ነበር። ጊዜያችንን ወንጌልን በማሰራጨትና ሌሎች እንዲያድኑ በመርዳት እያሳለፍን ኢየሱስ እስከሚመጣበት ጊዜ ድረስ ታማኞች ሆንን እንጠባበቅለን።

20ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ለጌታ ዳግም ምፅአት ዝግጁ ነህ? ይህንን በሕይወትህ የገለፅከው እንዴት ነው?

ሦስተኛ ቀን፡ - ዕብራውያን 10:26-31

ለአማኞች የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌልና ክፍት የደገንነት መንገድ ለጋጢአተኞች መገኘቱ እራሱ ትልቅ በረከት ነው። ወንጌሉን ለማመንና ለመታዘዝ አሻፈረኝ ላሉ ሰዎች ደግሞ ይህ ወንጌል በእነርሱ ላይ ስለሚመጣው ታላቅ ፍርድ ይናገራል። ወንጌሉን የሚሰብኩትን ጳውሎስ እንደተናገረው በሚድኑትና በሚጠፉት ዘንድ ለእግዚአብሔር የክርስቶስ መፃዛ ነንና! ለእነዚህ ለሞት የሚሆን የሞት ሽታ ለእነዚያም ለሕይወት የሚሆን የሕይወት ሽታ ነን! (2ቆሮ. 2: 15-16)።

በኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤና ሞት አማካይነት የተገኘውን ታላቅ ደገንነት ካስረዳ በኋላ በፈተና ውስጥም ቢሆን ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ እንዴት ታማኝ ሆነው ጸንተው መቆም እንዳለባቸው ከነገራቸው በኋላ ጸሐፊው በኢየሱስ ላይ ያላቸውን እምነት የአይሁድ ክርስቲያኖች እንዳይክዱ ጠንከር ያለ ማስጠንቀቂያ ይሰጣቸዋል።

21ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 10:26-31 እንብብ።

ሀ) አንድ ሰው በማወቅ ዝም ብሎ ኃጢአት የሚሠራ ከሆነ ውጤቱ ምንድን ነው?

ለ) ጸሐፊው የሚናገረው ስለምን ዓይነት ኃጢአት ነው?

ሐ) አንዱ በኢየሱስ ያለውን እምነት ሊክድ የሚሆኑት ሦስት ነገሮች ምን ምንድን ናቸው? (ቁጥር 29)

መ) የጌታን ባህርይ በተመለከተ ሰውዬው እምነቱን ላለመካድ ሲል ማስታወስ የሚገባው ነገር ምንድን ነው?

ዕብራውያን 10:26-31፡- በዕብራውያን መጽሐፍ ውስጥ አራተኛው ዋነኛ ማስጠንቀቂያ ነው። እንደምታስታውሰው የአይሁድ ክርስቲያኖች እምነታቸውን ከደው ወደ ቀድሞው ሃይማኖታቸው ለመመለስ ሲያመነቱ ነበር። ይህ የሆነበት ዋነኛው ምክንያት ስደትን በመፍራታቸው ነው።

22ኛ ጥያቄ፡- በቤተ ክርስቲያንህ ያሉ ክርስቲያኖች ላይ ከሆነው ነገር ጋር ይህ የሚመሳሰለው እንዴት ነው?

በዚህ ሥፍራ ጸሐፊው ኃጢአት ብሎ የሚናገረው የክሕደትን ኃጢአት ነው። ይህም በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ላይ ያለን እምነት መተው ነው። ይህ ሐሳብ የተወሰደው በብሉይ ኪዳን በማወቅ በፈቃዱ የእግዚአብሔርን ኪዳን የናቀ ሞት እንደሚፈረድበት ከሚጠቅሰው ክፍል ላይ ነው።

የክሕደት ኃጢአት እጅግ አስቀያሚ የሆነው እንደገና ለማመን ባለመቻሉ ላይ አይደለም። ነገር ግን ሁለት የሚሆኑ ዋና ዋና ነገሮች አሉ። አንደኛ፤ እውነቱን አውቆ ለሚክድ ሰው ልቡ ይደነድንና እንደገና እውነቱን አውቆ ለማመን ይከብደዋል። ሁለተኛ፤ አንድ ሰው እውነቱን ከካደ በማያምኑ ሰዎች ጎራ ውስጥ ይመደባል። የኢየሱስ ክርስቶስን መስዋዕትነት ከካደ ሌላ የመዳን መንገድ የለም። የእንስሳ መስዋዕት ተመልሶ እንደገና የኢየሱስን መስዋዕትነት ሊተካ አይችልም። ስለዚህ ከኃጢአት መስዋዕት ውጪ የሚቀረው ነገር ቢኖር ከእግዚአብሔር ጠላቶች ጋር ለዘላለም በገሃነም ውስጥ መኖር ነው።

የዕብራውያን ጸሐፊ አንድ አስፈላጊ የሆነ እውነትን ያሳስበናል። ብዙ ሰዎች ማንኛውም ሃይማኖት የኃጢአት ምሕረትን አጎናፅፎ አንድን ሰው ወደ መንግሥተ ሰማያት ለማድረስ ብቁ ነው ማለትን ይወዳሉ። አንድ ሰው አርቶዶክስም ሆነ ፕሮቴስታንት ወይም እስላም ምንም ልዩነት የለውም ይላሉ። በመጨረሻም ሁሉም ይድናሉ ጸሐፊው ግን ምሕረት የሚገኘው በኢየሱስ ክርስቶስ ሞት በኩል ብቻና በሞቱም በማመን መሆኑን በአንክሮ ያመለክታል። ከዚህ የተለየ እምነት የሚከተሉ ማንኛቸውም ሰዎች በኃጢአታቸው ይጠፋና ተቀጥተውም ወደ ገሃነም ይወሰዳሉ።

23ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ይህ የሌላ እምነት ተከታዮች ለሆኑ ወንጌልን ስለማካፈል አስፈላጊነት የሚያስተምረን ነገር ምንድን ነው?

ለ) በኢየሱስ ብቻ ማመን ላይሆን ሌሎችም ሃይማኖቶች ወደ መንግሥተ ሰማያት ይወሰዳሉ ብለው የሚያምኑ ሰዎችን ታውቃለህ?

ሐ) እንዴት አድርገህ ነው መልስ የምትሰጣቸው?

በብሉይ ኪዳን ዘመን በማወቅ ኪዳኑን የማይቀበሉ ሰዎች በሞት ይቀጡ ነበር፤ (ለምሳሌ ዘሌዋውያን 24:10-23)። አዲሱ ኪዳን የበለጠ በረከቶችንና የኃጢአት ኖሕረትን የሚያጎናፅፍ ነው። ከእነዚህ በረከቶች ጋር ግን ከብሉይ ኪዳን ጊዜ የበለጠ ቅጣት አብሮት ይገኛል። ቅጣቱ ሥጋዊ ሞት ላይሆን ይችላል፤ ነገር ግን በገሃነም የዘላለም ሞት እንጂ።

24ኛ ጥያቄ:- ሮሜ 2:1-16 አንብብ። ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ቃል አውቀው በሚክዱ ሰዎች ላይ የሚደነገገውን ፍርድና የእግዚአብሔርን ቃል ባልሰሙ ሰዎች ላይ የሚፈረደውን ፍርድ በሚያነፃፅርበት ወቅት የሚናገረው ነገር ምንድን ነው?

ክርስቲያኖች ነን ብለው በኢየሱስ ያላቸውን እምነት ግን የሚክዱ ሰዎች በላያቸው ላይ ከፍተኛ ቅጣትን የሚያመጡ ሦስት ነገሮችን ያደርጋሉ፤ እነዚህም:-

1. የእግዚአብሔርን ልጅ በእግራቸው ይረግጡታል። በሌላ አነጋገር ያምኑት የነበረውን ኢየሱስን ያዋርዱታል። ሌሎች በክርስቶስ ስም እንዲሳለቁ ያደርጋሉ። በዚህም የኢየሱስ ስም ተራ ይሆናል ማለት ነው።

25ኛ ጥያቄ:- ክርስቲያን ነኝ የሚል ሰው እምነቱን ሊክድ ያየኸው እንዴት ነው?

2. የኪዳኑን ደም እንደ ርኩስ ነገር ይቆጥሩታል። በሌላ አነጋገር የአዲስ ኪዳን ጠንሳሽ የሆነውን የኢየሱስን ሞት እንደ ተራ ነገር አድርገው ይመለከቱታል። ኢየሱስ የሞተው ዝም ብሎ ነው፤ ከማንኛውም ሰው ደም የእርሱም ደም ምንም ለውጥ የለውም ይላሉ።

3. የፀጋውንም መንፈስ ያዋርዳሉ። በሕይወታቸው ውስጥ ያለውን የመንፈስ ቅዱስን አገልግሎት ይከዳሉ፤ የሚሰጣቸውንም ፀጋ ስጦታን አይቀበሉትም ማለት ነው።

26ኛ ጥያቄ:- ትምህርት አሥራ ሦስትን ተመልከት። እነዚህ ቁጥሮች ስለ ክርስቲያኖች ነው የሚናገሩት ወይስ አይደለም ብለው የቀረቡትን የተለያዩ ሐሳቦች በዝርዝር ጻፍ።

በትምህርት አሥራ ሦስት ያጠናነው ዕብራውያን 6:4-6 ነው። በእነዚህ ቁጥሮች ውስጥ በዕብራውያን መጽሐፍ የተሰጡትን ማስጠንቀቂያዎች በተመለከተ ሦስት ዋና ዋና ትርጓሜዎችን ተመልከተናል።

አንደኛ፤ አንዳንዶች እነዚህ ቁጥሮች የተጻፉት እምነታቸውን ለመካድ ብሎም ደኅንነታቸውን ወደ ማጣቱ ደረጃ ስለደረሱት ሕፃን ክርስቲያኖች ነው የሚናገሩት ይላሉ።

ሁለተኛ፤ «እነዚህ፤ የዕብራውያን መጽሐፍ ደራሲ ክርስቲያኖችን ለማስፈራራት ሲል የከሰታቸው ውጤት በእርግጥ የሚሆን ቢሆን ኖሮ ምንኛ አስከፊ ይሆን እንደነበር ለማሳየት ብሎ ባልሆነ ኃይለኛ ቋንቋ እንደተጠቀመ የሚመስላቸው በሳል ያልሆኑ ክርስቲያኖች ናቸው» ብለው የሚያምኑ ሌሎችንም ሰዎች አይተናል። «በእውነተኛ ክርስቲያኖች ላይ ሊደርስ እንደማይችል ልቦናው እያወቀ ዝም ብሎ የማይሆን ሁኔታን ነበር እያቀረበ የነበረው» ይላሉ።

ሦስተኛ፤ ሌሎች ደግሞ ጸሐፊው የሚጽፈው ከክርስቲያኖች ጋር ብቻ በማምለካቸው ክርስቲያኖች ነን ብለው ለሚያስቡ ሰዎች ነው ይላሉ። ሆኖም ጀርባቸውን ወደ ኢየሱስ አዙረው እምነታቸውን ከካዱ በመጀመሪያም እውነተኛ ክርስቲያኖች እንዳልነበሩ ማረጋገጫ ይሆናል። ወንጌሉ ለባቸውን ሳይለውጠው እራሳቸውን ክርስቲያን ብለው ይጠሩ ነበር። እውነተኛው የክርስቲያን መለኪያ እምነቱን እስከ መጨረሻ ድረስ አጥብቆ መያዙ ነው።

ብዙ ጊዜ እግዚአብሔርን የፍቅር፣ የምሕረት፣ የፀጋና የርኅራኄ አምላክ እንደሆነ ነው የምናየው። በእርግጥ ይህ እውነት ነው። ነገር ግን ይህ ስለ እግዚአብሔር የሚገልጽ ቋንቋ እውቀት ነው። እግዚአብሔር ጻድቅ ቁጡና የሚቀጣ አምላክ ነው። እግዚአብሔር ከፀጋው የተነሣ ለኃጢአተኞች ሙሉ ደኅንነትን ያገኛል። ይህን ደኅንነት ሲከዱ ደግሞ እግዚአብሔር የበቀል አምላክ ነው። አንዳንዶች በኃጢአትና በእርኩስት የተሞላ ሕይወት ይኖሩ ይሆናል፤ የእግዚአብሔርን ቅጣት ግን አያመልጡም።

ጸሐፊው ሁለት የብሉይ ኪዳን ጥቅሶችን ይጠቅሳል፤ እነዚህም ኦሪት ዘዳግም 32:36 እና መዝ. (135): 14 ናቸው። እግዚአብሔር ታላቅና የሚፈራ አምላክ ነው። ዘላለማዊ ፈራጅ ነው፤ ሰዎች ሁሉ ፍርድን ይቀበላሉ። ክርስቲያኖች የሚፈረድባቸው ለጌታ በሠሩት ሥራ መሠረት ነው። ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች የሚፈረድባቸው ባለማመናቸው ነው። ስለ ሕይወታችን በእግዚአብሔር ፊት ቆመን መልስ እንደምንሰጥ ሁልጊዜ ማስታወስ ይኖርብናል። ስደትን ለማምለጥ ስንል ወደ ዓለም ብንመለስ፤ ዘላለማዊ የሆነውን የገሃነም ቅጣት በላያችን ላይ እንደምናመጣ መገንዘብ ይኖርብናል። ለእግዚአብሔር ስንሠራ በኃጢአት ውስጥ እንድንኖር የሚያደርግ ፈተና ቢገጥመን እንኳ ይህቺ እራሷ በእግዚአብሔር ዘንድ እንደምትመረመር ማወቅ አለብን።

27ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ይህ ሊመጣ ያለው የእግዚአብሔር ፍርድ ለእግዚአብሔር ንጹህ የአገልግሎት ሕይወት እንዲኖርህ እንዴት አድርጎ ሊረዳህ ይችላል? ለ) ይህ እውነታ ሌሎች ለእግዚአብሔር እንዲኖሩ ሊያበረታታቸው የሚችለው እንዴት ነው?

አራተኛ ቀን፡- ዕብራውያን 10:32-39

ምንም እንኳ ጸሐፊው እምነታቸውን እንዳይከዱ ጥብቅ የሆነ ማስጠንቀቂያ ቢሰጣቸውም እውነተኛ የሆኑት ክርስቲያኖች ለእግዚአብሔር ታማኝ ሆነው እንደሚቆዩ

እርግጠኛ ነበር። ክርስቲያኖቹ እውነተኛ አማኞች መሆናቸውን ለማረጋገጥ መጀመሪያ ባመኑበት ወቅት ክርስቲያኖቹ የነበራቸውን ሕይወት ይጠቅሳል። ምንም እንኳን የአንድ ሰው ውጫዊ ባህርይ እውነተኛ ክርስቲያን ስለ መሆኑ ማስተማመኛ ባይሆንም አንድ ሰው በኢየሱስ ካመነ ምንጊዜም አዲስ ፍጥረት ነው። ሕይወቱ በመቀየሩ ምግባሩም የግድ ይለወጣል።

28ኛ ጥያቄ፡- በኢየሱስ አንዴ ካመንክ በኋላ ሕይወትህ እንዴት እንደተለወጠ አብራራ።

29ኛ ጥያቄ፡- ዕብራውያን 10:32-39 አንብብ።

ሀ) ክርስቲያኖች በኢየሱስ የነበራቸው እምነት እውነተኛ እንደነበር የሚጠቁሙ የተለያዩ ምግባሮችን በዝርዝር ጻፋቸው።

ለ) በችግር ጊዜ በተለይ የሚያስፈልገው ባህርይ ምንድን ነው? (ቁጥር 38)።

ክርስቲያኖቹን በእምነታቸው ለማጽናት ጸሐፊው መጀመሪያ በክርስትና ሕይወታቸው የተፈጸመውን ነገር ያስታውሳቸዋል። የአይሁድ ክርስቲያኖች ባመኑበት ወቅት ወዲያውኑ ስደት መጣባቸው በዚህም በጣም ጎዘንተኞች ሆነዋል። ሆኖም ይህንን ሁሉ በደስታ ጸንተው አላልፈውታል። ለወንጌሉ ሲባል የተጋፈጧቸውን አራት የተለያዩ ችግሮች ያስታውሳቸዋል።

1. በሕዝብ ፊት ተዋርደዋልም ተሰደዋልም። ምናልባትም በገበታ ቦታ ወይም ወደ ቤተ ክርስቲያን በሚሄዱበት ወቅት ሕዝቡ ክርስቲያኖቹን ያበሽቋቸው ይሆናል።

2. መከራና ስደት ከተቀበሉት ጋር አንድ ሆኑ። እምነታቸውን ለመደበቅ አልዋከሩም። በባለሥልጣኖቹ መከራ ይቀበሉ የነበሩትን ለብቻቸው ችግሩን እንዲጋፈጡ አላደረጓቸውም። እንዲያውም አንዱ የእነርሱ አባል መከራ ሲቀበል እነርሱም ክርስቲያኖች እንዲሆኑ ሳይሸሽጉ ይገልጻሉ።

3. ስለ እምነታቸው በእሥር ቤት ከነበሩ ጋር አብረው ያዝኑ ነበር። ምግብ በማምጣት ይጎበኟቸውና ያጽናኟቸው ነበር። ይህም እራሳቸውን መሸሸግ እንዳልፈለጉና አብረው ከእነዚያ ጋር ቢታሰሩም ፈቃደኛ ነበሩ ማለት ነው።

4. የንብረታቸውን መጥፋት በሙሉ ደስታ ነበር የተቀበሉት ሱቆቻቸውን ቤቶቻቸውን ወይም የእርሻ ቦታዎቻቸውን ሲያጡ ምንም አያጉረመርሙም ነበር። ስለ ኢየሱስ ስም ሲሉ መከራ እንደሚቀበሉ ስለተገነዘቡ ሁሉን ነገር በፀጋ ተቀብለዋል።

30ኛ ጥያቄ፡- ማቴ.5:11-12 እና ያዕቆብ 1:2-3 አንብብ። ለስደት የክርስቲያን ምላሽ ምን መሆን አለበት?

31ኛ ጥያቄ፡- በዚህ ሥፍራ እንደተገለጸው በአንተና በቤተ ክርስቲያንህ ላይ ተመሳሳይ ሁኔታ የገጠማችሁ እንዴት ነው?

ለዚህን ያህል ስደቱን ሲቋቋሙ ቆይተው እምነታቸውን ቢከዱ ሞኝነት ነው። ለኢየሱስ ታማኝ ሆነው በመቆማቸው ታላቅ ብድራት ይጠብቃቸዋል። ነገር ግን ቃል የተገባላቸውን ብድራት ለመቀበል መጽናት ያስፈልጋቸዋል።

ስደቱ እንዳያሸንፋቸው በእግዚአብሔር በመታመን መኖር እንዳለባቸው ለማሳየት ጸሐፊው ሌላ የብሉይ ኪዳን ጥቅስ ይጠቅሳል፤ (ዕንባቆም 2:3-4)። በሚቀጥለው ሳምንት ጥናታችን የእምነት ምሳሌ የሆኑትን ከብሉይ ኪዳን ላይ እንመለከታለን። በዚህ ሰይጣን በነገሠበት ጨለማ ዓለም ውስጥ ጻድቃን የሆኑት የእግዚአብሔር ልጆች እምነታቸውን መጠበቅ ይኖርባቸዋል። አንድ ቀን ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ይገለጻል፤ ያኔ በእምነት ሳይሆን እያየነው እንከተለዋለን። አሁን ግን እስከ ሞታችን ድረስ ወይም እርሱ እስከመጣ ድረስ በእምነት ጸንተን መቆም አለብን። ይህን ስናደርግ ኢየሱስ ይዞ ስለሚመጣው ብድራት እርግጠኞች እንሆናለን። አሁን ለእግዚአብሔር ታማኝ ነህ ወይ? ለእርሱስ እየሠራህለት ነው?

አምስተኛ ቀን:- የዚህን ሳምንት ትምህርት ከልስና ለሳምንታዊ ስብሰባ ተዘጋጅ።

ሳምንታዊው ስብሰባ

- 1. ሳምንታዊው የአምልኮ ጊዜ
- 2. ጸሎት
- 3. ክለሳ
- 4. የውይይት ጊዜ

ሀ) የሐሰት ትምህርትን ለመቋቋም በቤተ ክርስቲያንህ ልታስተምራቸው የሚገባህን ዋና ዋና እውነታዎች በዝርዝር ጻፍ። እንዴት እንደምታስተምራቸው ዕቅድ አውጣ።

ለ) የኢየሱስ ክርስቶስ ለእኛ ብሉ ወደ ምድር መጥቶ ለመሞት መፍቀዱና የእግዚአብሔርን ፈቃድ መፈጸሙ እኛ ለእግዚአብሔር መስጠት ለሚገባን ምላሽ ምሳሌ ሊሆን የሚችለው እንዴት ነው?

ሐ) 1. ቤተ ክርስቲያንህ በዕብራውያን 10:19-25 ላይ ያሉትን ትዕዛዞች የምትጠብቀው እንዴት ነው?

2. እነዚህን አምስት ትዕዛዞች መጠበቁ ለእነርሱ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው?

3. ቤተ ክርስቲያንህ እነዚህን ትዕዛዞች በተሻለ ሁኔታ ልታሟላ የምትችለባቸውን የተለያዩ መንገዶች በዝርዝር ጻፍ።

መ) 1. ባለፈው ዓመት በቤተ ክርስቲያንህ ውስጥ ምን ያህል ክርስቲያኖች ናቸው እምነታቸውን የካዱ?

2. ለምንድን ነው እምነታቸውን የካዱት?

3. ዕብራውያን 10: 26-31 በመጠቀም በቤተ ክርስቲያን ሥራትን ክርስቲያኖች ከሕይወት በተመለከተ ማስጠንቀቂያ የምትሰጣቸው እንዴት ነው?

ሠ) 1. ክርስቲያኖች ስደትን በደስታና በእምነት መቀበል ያለባቸው ለምንድን ነው?

2. ይህ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዴት እንደተከናወነ ምሳሌዎችን ስጥ።

5. ጸሎት

ትምህርት አሥራ ስምንት

ዕብራውያን ምዕራፍ 11

የመጀመሪያ ቀን: - ዕብራውያን 11: 1-7

ባለፈው ሳምንት ትምህርታችን በስተመጨረሻ አካባቢ «ጻድቅ በእምነት ይኖራል» የሚለውን ተመልክተናል፤ (ዕብራውያን 10: 38)። የክርስቲያን ዋነኛ ባህርያት አንዱ እምነት ነው። ማንኛውም ዓይነት ስደት ሊቋቋሙና እግዚአብሔርን በሕይወታቸው ደስ ሊያሰኙ የሚችሉ እምነታቸውን ጠብቀው የሚኖሩ ሰዎች ናቸው። እምነት ሁኔታዎች ሁሉ ድፍን ባሉበት ወቅት አንድን ሰው ለእግዚአብሔር ታማኝ አድርጎ የሚያቆየው ነገር ነው። ስለዚህም ያለ እምነት እግዚአብሔርን ደስ ማሰኘት አይቻልም።

1ኛ ጥያቄ: - ሀ) በራስህ ቃል እምነት ምን እንደሆነ ግለጽ።

ለ) በሕይወትህ ውስጥ እምነትህን እንዴት አድርገህ እንደገለጽክ ምሳሌዎችን ስጥ።

እምነት የሚለው ቃል በብዙ ሰዎች ዘንድ የተለያየ ትርጓሜ ይሰጠዋል። ለአንዳንዶች እምነት ማለት ሃይማኖት ነው፤ ለዚህም ነው በአማርኛ እምነትና ሃይማኖት የሚሉት ቃላት በጣም የሚዛመዱት ለሌሎች ደግሞ አንድን ነገር አመዛዝና እንደማመን ዓይነት ትርጓሜ አለው። ስለዚህም አንድን ሰው የተናገርኩትን ታምናለህ? ብለን የምንጠይቀው የአመኔታው ሁኔታ ስለሚለያይ ነው። በዚህ ምክንያት አንድ ሰው ለማኝ ነው ስንል ምን ማለታችን እንደሆነ እምነትም ስንል ምን እንደሆነ ማብራራት ይኖርብናል።

ሰው ሁሉ እምነት አለው። አንዳንድ ሰዎች እምነታቸውን በሚሠሩት ጥሩ ሥራ ላይ ያደርጋሉ፤ አንዳንዶች ደግሞ በቤተ ክርስቲያናቸው ይተማመናሉ ወዘተ...። ታዲያ ዋናው ነገር አንድ ሰው እምነት አለው ወይ ሳይሆን በትክክለኛው ነገር ላይ ይተማመናል ወይ የሚለው ሐሳብ ነው። ወደ ደኅንነት የሚመራን አንድ ብቸኛ እምነት ነው።

2ኛ ጥያቄ: - ዕብራውያን ምዕራፍ 11 አንብብ። የተለያዩ ሰዎች እምነታቸውን እንዴት እንደገለጹ በዝርዝር ጻፍ።